

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΤΙΣ Α΄, Β΄ ΚΑΙ Γ΄ ΤΑΞΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ, ΑΘΗΝΑ 2021

**Πράξη «Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού
Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» - MIS: 5035542**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' Μέρος	4
Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ.....	4
Τι είναι η λογοτεχνία	4
Η λογοτεχνία ως μορφωτικό αγαθό.....	4
Γενικές κατευθύνσεις της προσέγγισης της λογοτεχνίας	5
Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ	6
Γενικός Σκοπός.....	6
Γενικοί και Επιμέρους Στόχοι	6
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα.....	8
Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ	9
Οργάνωση περιεχομένου του γνωστικού αντικειμένου.....	10
Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ.....	11
Γενικές αρχές	11
Διδακτική μεθοδολογία.....	12
Από τη θεωρία στην πράξη	13
Η συνεργατική μάθηση ως προτεινόμενη διδακτική στρατηγική	13
Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	14
Εκπαιδευτικό πλαίσιο και ο ρόλος της αξιολόγησης	14
Δείκτες αξιολόγησης	14
Τρόποι και μέθοδοι αξιολόγησης στη Λογοτεχνία	15
Β' Μέρος.....	17
Β1. Συγκεντρωτική Απεικόνιση του Προγράμματος Σπουδών	17
Β2. Αναλυτική Απεικόνιση του Προγράμματος Σπουδών	21

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΤΙΣ Α', Β' ΚΑΙ Γ' ΤΑΞΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Α' Μέρος

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Τι είναι η λογοτεχνία

Η λογοτεχνία ως έκφραση της ανθρώπινης δημιουργικότητας αποτελεί γλώσσα παρεκκλίνουσα, γλώσσα μέσα στη γλώσσα. Συνιστά σύνθετη μορφή επικοινωνίας, καθώς παρακάμπτει τους αυτοματισμούς του καθημερινού λόγου, αναδεικνύει τα μορφολογικά χαρακτηριστικά του γλωσσικού κώδικα και εμπλουτίζει το σημασιακό και ιδεολογικό του περιεχόμενο. Η λογοτεχνία είναι μια πνευματική περιπέτεια διεύρυνσης των ορίων της ατομικής και κοινωνικής ταυτότητας που ανανεώνει συνεχώς τα υπάρχοντα γλωσσικά υλικά και παράγει νέα, μορφοποιώντας ιδέες και συναισθήματα.

Ως πολιτισμικό πεδίο επιτρέπει στον άνθρωπο να αντιληφθεί τη ζωή στην πολλαπλότητά της. Ο λογοτεχνικός λόγος συμπυκνώνει και αναπλάθει το ανθρώπινο βίωμα, κατά τρόπο που δημιουργεί νέα πεδία πρόσληψης της κοινωνικής πραγματικότητας, ενώ διασώζει το ατομικό και το μετατρέπει σε καθολικό. Ο λόγος των κειμένων απηχεί, μορφοποιεί, τροποποιεί και ανασυνθέτει την κοινωνική εμπειρία ατόμων και ομάδων. Η λογοτεχνία αποδίδει δημιουργικά την ιστορική μνήμη στη διωποκειμενική της θεώρηση και εγγράφει φανερές και λανθάνουσες ιδεολογικές στάσεις, ελέγχοντας ή και ανατρέποντάς τες μέσω της τέχνης του λόγου.

Η επαφή με τη λογοτεχνία, η ανάγνωση, συνιστά «δημιουργική πράξη», καθώς ισοδυναμεί με μια πολύπλοκη διαδικασία διαλόγου με το αξιακό πεδίο του κειμένου. Η λογοτεχνία είναι έκφραση πολιτισμού που τέρπει, συγκινεί και παρέχει τη γνώση της ιστορικής εξέλιξης μέσω μιας ανθρωπομορφικής και μυθοπλαστικής απεικόνισης του κοινωνικού γεγονότος. Αποτυπώνει με τόλμη τις κοινωνικές εξελίξεις, προωθεί αλλαγές σε όλους τους τομείς του ανθρώπινου βίου, ενώ αφομοιώνει τις λογοτεχνικές τάσεις και ενστάσεις κάθε εποχής παράγοντας νέες μορφές δημιουργικής έκφρασης.

Η λογοτεχνία ως μορφωτικό αγαθό

Η παρουσία της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ειδικότερα στο Γυμνάσιο, αποσκοπεί στην ενεργό εμπλοκή των μαθητών/-τριών με την εμπειρία της ανάγνωσης. Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους/στις μαθητές/-τριες, αναγνώστες/-στριες και τα λογοτεχνικά κείμενα είναι πολύμορφη, όσο και ο διάλογος ανάμεσα στους/στις εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/-τριες. Μέσω της λογοτεχνικής ανάγνωσης και γραφής οι μαθητές/-τριες εκφράζουν τις βαθύτερες συναισθηματικές ανάγκες τους και δραστηριοποιούνται κοινωνικά σε ένα συνεργατικό και παραγωγικό περιβάλλον μάθησης.

Συγκεκριμένα, η συνάντηση των μαθητών/-τριών με λογοτεχνικά έργα κινητοποιεί τη φαντασία τους που συνυφαίνεται με τη διανοητική και συναισθηματική τους ολοκλήρωση και συμβάλλει στην ανάπτυξη κριτικής στάσης. Η επαφή με τα λογοτεχνικά κείμενα αναδεικνύει την ερμηνευτική ετερογένεια με την καλλιέργεια της ατομικής αλληλεπίδρασης των μαθητών/-τριών με το κείμενο και την ενίσχυση της αναγνωστικής ανταπόκρισής τους, που οδηγεί στην προσωπική έκφραση.

Η ανάγνωση των λογοτεχνικών κειμένων οδηγεί στη σταδιακή μετατροπή της σχολικής τάξης σε «κοινότητα αναγνωστών». Με αυτόν τον τρόπο προεκτείνει, σε επίπεδο

συλλογικής επεξεργασίας, τις ιδέες του κειμένου και τις εμπλουτίζει με τις προσωπικές γνώσεις, τα βιώματα ή τις «μνημονικές αποσκευές» της. Η αισθητική ανάγνωση ενισχύεται, καθώς οι μαθητές/-τριες, αναγνώστες/-στριες εκλαμβάνουν το λογοτεχνικό κείμενο ως ενότητα μορφής και περιεχομένου, επηρεαζόμενοι/-ες και από προηγούμενες αναγνωστικές εμπειρίες. Η αναγνωστική διαδικασία καθίσταται πνευματική και ψυχαγωγική εμπειρία, που κινητοποιεί πολυδύναμα τους/τις μαθητές/-τριες και αναδιοργανώνει τη σχέση τους με τον εαυτό τους και τον κόσμο, ενεργοποιώντας γνωστικές και συναισθηματικές δεξιότητες που εκφράζονται και με την ανάληψη εργασιών δημιουργικής γραφής.

Η επικοινωνία των μαθητών/-τριών με το λογοτεχνικό κείμενο προωθεί τη μαθησιακή διαδικασία, καθώς ενισχύει τη στοχαστική και κατανοούσα ανάγνωση, δηλαδή την ικανότητά τους να αντιλαμβάνονται τους ιδιαίτερους τρόπους συγκρότησης του λογοτεχνικού λόγου, να εκφράζουν προβληματισμούς και να θέτουν ερωτήματα. Οι μαθητές/-τριες οδηγούνται στη δημιουργική μέθεξη με τον κόσμο του κειμένου και εμπλουτίζουν τις σκέψεις και τον στοχασμό τους. Παράλληλα, κατανοούν την ετερότητα μέσω της ενσυναίσθησης, η οποία αποτελεί και τη βασικότερη διάσταση της συναισθηματικής νοημοσύνης. Η ενεργητική ανάγνωση, εντέλει, ως πράξη εσωτερική, που ανήκει στην ιδιωτική ζωή του υποκειμένου, αφυπνίζει τη φαντασία, τροφοδοτεί την ονειροπόληση και διακρίνεται από ανιδιοτέλεια, αυτογνωσία και ταυτόχρονη αποδοχή του «Άλλου».

Γενικές κατευθύνσεις της προσέγγισης της λογοτεχνίας

Η ενδυνάμωση της αναγνωστικής δεξιότητας στο Γυμνάσιο μπορεί να γίνει μέσα από προσεκτικά οργανωμένες δραστηριότητες και «επινοημένες τεχνικές» που αξιοποιούν τη φύση του λογοτεχνικού λόγου και αναδεικνύουν την απόλαυση της αναγνωστικής εμπειρίας ως ψυχαγωγίας «μετά κόπου». Οι μαθητές/-τριες, αναγνώστες/-στριες εξοικειώνονται μέσω της βιωματικής-διερευνητικής μάθησης με τις αναγνωστικές στρατηγικές προσέγγισης του λογοτεχνικού κειμένου, συνδέουν το κείμενο με τα προσωπικά τους βιώματα και καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους. Αυτές οι επισημάνσεις εδράζονται στο ότι ο λογοτεχνικός λόγος δυνητικά τροφοδοτεί το ενδιαφέρον των μαθητών/-τριών, ενισχύει τη δημιουργική ανάγνωση και συμβάλλει στην καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας.

Η εμπλοκή των εκπαιδευομένων με το λογοτεχνικό κείμενο αποτελεί μια αισθητική εμπειρία που οδηγεί στη συνειδητοποίηση της αξίας και της δύναμης που έχει η σχολική τάξη ως σύνολο δημιουργικών υποκειμένων. Μέσω της συνεργατικής προσέγγισης και των τεχνικών συν-ανάγνωσης και συνεργατικής γραφής ενισχύεται η ευαισθησία των μαθητών/-τριών, ενώ καλλιεργείται η αλληλεγγύη και η ισότητα ανάμεσα στα μέλη της σχολικής κοινότητας. Οι δια-μαθητικές σχέσεις ενδυναμώνονται με αυτόν τον τρόπο περισσότερο και οι σχολικές τάξεις αποβαίνουν πυρήνες δράσης και μάθησης.

Η πρόσληψη του λογοτεχνικού έργου, συνολικά, στο σύγχρονο σχολείο υπηρετεί την κριτική θεώρηση στάσεων και συμπεριφορών, την ολόπλευρη καλλιέργεια, την κατανόηση και αποδοχή του άλλου, τη χειραφέτηση της σκέψης και την ενδυνάμωση της διάθεσης για προσωπική έκφραση. Η λογοτεχνία είναι μια διαρκώς ανοιχτή πρόσκληση σε κάθε άνθρωπο, ανεξάρτητα από χρώμα, καταγωγή, μόρφωση, εθνικότητα.

Η ανάγνωση του λογοτεχνικού κειμένου τελικά αφυπνίζει και προσφέρει απόλαυση. Αποβαίνει ένα παιχνίδι ενεργοποίησης της φαντασίας, ανακάλυψης του εαυτού στην αναμέτρηση με τον κόσμο τον οποίο ανιχνεύουν και «κατεργάζονται» οι δημιουργοί της

τέχνης του λόγου και μέσα από αυτήν (την τέχνη του λόγου) και οι μαθητές/-τριες ως αναγνώστες/-στριες.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικός Σκοπός

Σκοπός της διδασκαλίας της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο είναι η πνευματική ανάπτυξη των μαθητών/-τριών και, ειδικότερα, η αισθητική, γλωσσική, κοινωνική και ηθική καλλιέργειά τους. Με την άσκηση και μύηση των μαθητών/-τριών στην ανάγνωση και την προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων επιδιώκεται η ενίσχυση των εκφραστικών δυνατοτήτων τους, η διαμόρφωση αισθητικών κριτηρίων, η διεύρυνση του κύκλου των εμπειριών τους και η αύξηση του ενδιαφέροντός τους για τη λογοτεχνία και την ανάγνωση.

Γενικοί και Επιμέρους Στόχοι

1. Η επαφή και εξοικείωση των μαθητών/-τριών με τα λογοτεχνικά κείμενα

Επιμέρους Στόχοι

Με τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας οι μαθητές/-τριες έρχονται σε επαφή με όσο το δυνατόν περισσότερα λογοτεχνικά κείμενα (πεζά, ποιητικά, θεατρικά), ώστε:

- Να ασκηθούν συστηματικά στην εκφραστική και κατανοούσα ανάγνωση και στην ενεργητική ακρόαση των λογοτεχνικών κειμένων.
- Να αναγνωρίζουν και να αναζητούν με τα κατάλληλα ερωτήματα (τι λέει, πού το λέει, πώς το λέει) το περιεχόμενο των κειμένων.
- Να αφομοιώνουν σταδιακά έννοιες-κλειδιά και όρους με τους οποίους μιλάμε για τη λογοτεχνία και να αναγνωρίζουν τα είδη και τις συμβάσεις του λογοτεχνικού λόγου.
- Να κατανοήσουν ότι ο/η κάθε αναγνώστης/-στρια προσλαμβάνει διαφορετικά τα κείμενα λόγω της πολυσημίας της λογοτεχνικής γραφής και των διαφορετικών εμπειριών του.
- Να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους ως ομιλητές/-τριες, αναγνώστες/-στριες ή κοινωνικά υποκείμενα και να διατυπώνουν τις προσδοκίες τους για την εξέλιξη της υπόθεσης, του σεναρίου, του πλαισίου δράσης.
- Να συνδέουν τα κείμενα, ανάλογα με την περίπτωση, με την εποχή που γράφτηκαν και να εκφέρουν γνώμη για τη διαχρονικότητα των νοημάτων τους και τη σχέση τους με τον ιστορικό ορίζοντα του παρόντος.
- Να ασκούν κριτική στα κείμενα αιτιολογώντας τα συναισθήματά τους και τις σκέψεις τους.
- Να καλλιεργήσουν το γλωσσικό τους αίσθημα, ασκούμενοι/-ες στον προφορικό και στον γραπτό λόγο, μιλώντας *χάρη στα, με και για* τα κείμενα και μετέχοντας σε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής.
- Να διαβάζουν τα κείμενα υπό το πρίσμα της σύγκρισης, συνεξέτασης ή αντιπαραβολής τους, έτσι ώστε να διακρίνουν τα ιδιαίτερα γνωρίσματά τους ως προς το είδος και το ύφος, την τεχνοτροπία, τις ιδιαίτερες συμβάσεις, το αξιακό περιεχόμενο κτλ.

2. Η καλλιέργεια του ψυχικού κόσμου, της αισθητικής και της δημιουργικότητας των μαθητών/-τριών μέσω της λογοτεχνίας

Επιμέρους Στόχοι

Επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες:

- Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τον κόσμο στον οποίο παραπέμπουν τα λογοτεχνικά κείμενα και να ευαισθητοποιηθούν ως αναπτυσσόμενοι άνθρωποι για τα επιτεύγματα και τα πάθη του ανθρώπου.
- Να απολαμβάνουν ακουστικά τα κείμενα ως αναγνώσματα και στη μελοποιημένη, αν υπάρχει, εκδοχή τους.
- Να εξοικειωθούν σταδιακά με τη λογοτεχνική γλώσσα, για να μάθουν να απολαμβάνουν τη λογοτεχνία ως αισθητικό αγαθό.
- Να ομιλούν για τα κείμενα χωρίς τον φόβο του λάθους.
- Να βιώνουν τη λογοτεχνική ατμόσφαιρα αποστασιοποιούμενοι/-ες ή ταυτιζόμενοι/-ες με πρόσωπα των κειμένων.
- Να αξιοποιούν θεατρικές τεχνικές, αναλαμβάνοντας ρόλους με βάση τα κείμενα και να μετακινούνται από το άλλοτε στο τώρα, από το εδώ στο αλλού.
- Να «παίζουν» με την ανάγνωση των κειμένων προεκτείνοντας καταστάσεις ή σχέσεις και τροφοδοτώντας με κειμενικά ερεθίσματα τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.
- Να τροφοδοτούν με τις ερωτήσεις και τις απορίες τους τον διάλογο με και για τα κείμενα, ώστε να καλλιεργείται η κριτική σκέψη και η ενσυναίσθηση των συμμετεχόντων/-ουσών.
- Να χρησιμοποιούν με αφετηρία τα κείμενα τη φαντασία τους για την παραγωγή άλλων μορφών τέχνης, π.χ. θεατρικών παραστάσεων, εικαστικών έργων, μουσικών συνθέσεων, κινηματογραφικών δημιουργιών κ.ά., αξιοποιώντας και τις νέες τεχνολογίες.

3. Η καλλιέργεια του κριτικού πνεύματος των μαθητών/-τριών, η δόμηση του προσωπικού τους κώδικα αξιών και η ανάπτυξη της κοινωνικότητάς τους

Επιμέρους Στόχοι

Επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες:

- Να έρθουν σε επαφή με την πολιτισμική τους κληρονομιά αλλά και με διαφορετικούς πολιτισμούς και τις αξίες τους, ώστε να αναπτύξουν πνεύμα μετριοπάθειας, ανοχής και σεβασμού στο διαφορετικό.
- Να διερευνήσουν τη σχέση της λογοτεχνίας με την κοινωνία, την ιστορία και τους αγώνες του ανθρώπου ανεξαρτήτως φύλου, θρησκείας, ιδεολογικής ταυτότητας ή καταγωγής.
- Να αξιολογούν κατεστημένες αντιλήψεις και να λαμβάνουν θέση απέναντι στα κοινωνικά ζητήματα.
- Να ασκούνται στην κριτική θεώρηση των κειμένων, ώστε να μάθουν να αναζητούν τα αίτια που οδηγούν στις κοινωνικές παθογένειες και την περιβαλλοντική ανισορροπία, αλλά και τα κίνητρα της ανθρώπινης δράσης που οδηγούν στη δημιουργία του πολιτισμού.
- Να μαθαίνουν να διαλέγονται και να συνεργάζονται κατά την επεξεργασία των κειμένων και να αναζητούν ερμηνευτικές απαντήσεις στα ερωτήματα που θέτουν τα κείμενα.

4. Η καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας στους/στις μαθητές/-τριες

Επιμέρους Στόχοι

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται:

- Να εξοικειωθούν με το λογοτεχνικό βιβλίο και να αποκτήσουν τη συνήθεια της ανάγνωσης.
- Να εμπλακούν σε παιγνιώδεις δραστηριότητες, με αφετηρία το αναγινωσκόμενο κάθε φορά λογοτεχνικό κείμενο, ώστε να δημιουργείται στη σχολική τάξη ατμόσφαιρα επικοινωνιακής ελευθερίας και ψυχαγωγίας.
- Να συμμετέχουν σε ομάδες ανάγνωσης πέραν του σχολείου και να ευνοούν με τη δράση τους τη συνεργατική σχολική εργασία.
- Να εκφράζουν τα συναισθήματα που τους προκαλούν τα λογοτεχνικά κείμενα και να τα αξιοποιούν ως αφετηρία για συνεργασία με τους/τις συμμαθητές/-τριες και τους/τις καθηγητές/-τριές τους σε δραστηριότητες που προάγουν τη φιλαναγνωσία.
- Να αξιοποιούν ψηφιακά εργαλεία και να εμπλέκονται σε ερευνητικές δραστηριότητες ανάγνωσης, δημιουργικής γραφής, καλλιτεχνικής δράσης, διαδικτυακής επικοινωνίας και στον χώρο της βιβλιοθήκης του σχολείου.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Η διδασκαλία της λογοτεχνίας στις Α' και Β' τάξεις Γυμνασίου εισάγει και μυεί τους/τις μαθητές/-τριες στην ανάγνωση και στην εξοικείωση με τη γλώσσα και τον κόσμο της λογοτεχνίας. Στη Γ' Γυμνασίου επιδιώκεται η περαιτέρω εξέλιξη της αναγνωστικής επάρκειας των μαθητών/-τριών και η αξιοποίηση της προηγούμενης αναγνωστικής τους εμπειρίας για κριτική ερμηνεία των κειμένων. Γενικά στο Γυμνάσιο, επομένως, προσδοκούμε οι μαθητές/-τριες:

- Να αγαπήσουν τη λογοτεχνία και να μνηθούν στην ανάγνωση και την ακρόαση των κειμένων.
- Να αισθανθούν τη χαρά της βιωματικής συμμετοχής και της εκφραστικής-δημιουργικής γραφής.
- Να βιώσουν την αισθητική απόλαυση που προσφέρει η λογοτεχνία ώστε να εντάξουν την ανάγνωσή της στον ελεύθερο χρόνο τους.
- Να αποβούν δημιουργικοί/-ές αναγνώστες/-στριες και να διαμορφώσουν αισθητικά κριτήρια που θα αξιοποιηθούν ως ερείσματα για ποιοτική ζωή.
- Να καλλιεργήσουν τη γλωσσική τους δυναμική απολαμβάνοντας τις επινοήσεις των λογοτεχνών και συνειδητοποιώντας τη συμβολή τους στη διαμόρφωση και στην εξέλιξη της γλώσσας.
- Να καλλιεργήσουν την κριτική τους ικανότητα, ώστε να είναι σε θέση να αξιολογούν ή να αμφισβητούν κατεστημένες αντιλήψεις και κοινωνικά στερεότυπα.
- Να αποκτήσουν σταδιακά συνείδηση ενεργού και δημοκρατικού πολίτη, που υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και αγωνίζεται για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.
- Να αντιληφθούν ότι χρειάζονται τη λογοτεχνία, γιατί με αυτήν αποκτούν εμπειρίες χρήσιμες για να κατανοήσουν τον εαυτό τους και τον κόσμο.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

1. Το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο περιλαμβάνει αντιπροσωπευτικά κείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνίας και μεταφρασμένα κείμενα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Επιλέγονται κείμενα λογοτεχνών που αντιπροσωπεύουν τη λογοτεχνική μας παράδοση αλλά και νεότερων και σύγχρονων δημιουργών.

Εκτός από ποιητικά, πεζογραφικά και θεατρικά κείμενα, περιλαμβάνονται επίσης στίχοι τραγουδιών, γκράφικ νόβελς, κόμικς. Υποστηρικτικά για όλα τα παραπάνω είδη αξιοποιείται οπτικοακουστικό ή άλλο ψηφιακό υλικό (πχ. ταινίες, θεατρικές παραστάσεις σε βιντεοσκοπημένη μορφή, έργα από τον χώρο των αναπαραστατικών και των πλαστικών τεχνών, μουσική).

2. Βασικά κριτήρια επιλογής των κειμένων συνιστούν: η λογοτεχνική τους αξία και η δυνατότητά τους να υπηρετήσουν τους διδακτικούς στόχους. Τα λογοτεχνικά κείμενα επιλέγονται με κριτήρια την πρόκληση του ενδιαφέροντος των μαθητών/-τριών, την προώθηση της φιλαναγνωσίας και την καλλιέργεια της δημιουργικής και της κριτικής σκέψης. Η κάθε τάξη αντιμετωπίζεται αυτόνομα:

α. Η Α' Γυμνασίου είναι εισαγωγική τάξη. Σε αυτή δίνεται έμφαση περισσότερο στην ανάγνωση/ακρόαση λογοτεχνικών έργων και λιγότερο στην ερμηνευτική προσέγγιση. Επιδιώκεται, δηλαδή, πρωτίστως η επαφή των μαθητών/-τριών με τον λογοτεχνικό λόγο και με κείμενα λαϊκής σοφίας να αποτελέσει εμπειρία ψυχαγωγική.

β. Στη Β' Γυμνασίου τα διδασκόμενα κείμενα είναι πιο σύνθετα και εκτενέστερα. Επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες να επικοινωνήσουν δημιουργικότερα με τη λογοτεχνία και αξιοποιώντας την εμπειρία της προηγούμενης τάξης να ασκηθούν στην κατανοούσα ανάγνωση και στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.

γ. Στη Γ' Γυμνασίου οι μαθητές/-τριες μελετούν συστηματικότερα τα λογοτεχνικά κείμενα και εισάγονται στην κατανόηση της εξέλιξης και τη συνειδητοποίηση της αλλαγής της νεοελληνικής λογοτεχνίας στην πορεία του χρόνου. Η διάταξη των κειμένων είναι ιστορικο-γραμματολογική και έχει ως πυρήνα των επιλογών την παρουσίαση του έργου αξιόλογων δημιουργών, σχολών, γενεών και τεχνοτροπιών και αφορά θεματικές που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τους/τις μαθητές/-τριες και εμπίπτουν στον παραστατικό κύκλο τους.

δ. Σε συνεργασία με τους/τις μαθητές/-τριες, οι διδάσκοντες/-ουσες έχουν τη δυνατότητα να κάνουν και τις δικές τους επιλογές λογοτεχνικών κειμένων για ανάγνωση και επεξεργασία μέσα στην τάξη.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η ανάγνωση/ακρόαση/ερμηνεία και η παραγωγή λόγου αποτελούν θεμελιώδη θεματικά πεδία του γνωστικού αντικειμένου. Η γνωστική διάσταση, η ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας και η δημιουργία κοινότητας αναγνωστών συμπληρώνουν και δίνουν δυνατότητες για πολύτροπη ανάγνωση των κειμένων.

3. Η διδασκαλία σε κάθε τάξη οργανώνεται σε κύκλους ανάγνωσης και μελέτης που περιλαμβάνουν τόσο συστάδες κειμένων γύρω από ένα κοινό θέμα όσο και αυτοτελή εκτενή έργα (μυθιστόρημα, συλλογή διηγημάτων, ποιητική συλλογή, νουβέλα, θεατρικό έργο), κατάλληλα επιλεγμένα, ώστε να ανταποκρίνονται στις δυνατότητες και τις ανησυχίες των εφήβων και να προωθούν τον στοχασμό.

Στις τάξεις Α' και Β' διδάσκονται διηγήματα, νουβέλες, αποσπάσματα από μυθιστορήματα, ποιήματα σημαντικών δημιουργών από τον Καβάφη έως σήμερα, δημοτικά τραγούδια, παραμύθια, μύθοι, παροιμίες. Στη Γ' τάξη τα λογοτεχνικά κείμενα θα παρουσιάζονται σε χρονολογική σειρά (με αφετηρία την επανησιακή σχολή) με βάση ιστορικο-γραμματολογικά κριτήρια σε μία συλλογή Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Επιθυμητή είναι η επαφή του/της μαθητή/-τριας με ποικιλία κειμένων.

4. Η διδασκαλία του αυτοτελούς εκτενούς έργου. Για τη Γ' Γυμνασίου, εφόσον είναι εφικτό, το αυτοτελές θεατρικό κείμενο μπορεί να προσφέρεται και με δυνατότητα πραγματοποίησης θεατρικής παράστασης.

5. Όσον αφορά τις γνώσεις για τη λογοτεχνία, επιδιώκεται οι εκπαιδευτικοί να μυσούν τους/τις μαθητές/-τριές τους σε αυτές, «οικοδομώντας» τη γνώση από τα απλούστερα στα πιο σύνθετα, πάντα εξ αφορμής της προσέγγισης κειμένων, με φειδώ στη χρήση της μεταγλώσσας και με γνώμονα το επίπεδο γνωστικής ετοιμότητας των μαθητών/-τριών. Σταδιακά, θα ενσωματώνονται γνώσεις και όροι που κρίνονται απαραίτητοι για την ανάγνωση των κειμένων. Συγκεκριμένα το περιεχόμενο του γνωστικού αντικειμένου οργανώνεται ως εξής:

Οργάνωση περιεχομένου του γνωστικού αντικειμένου

Α' Γυμνασίου	Β' Γυμνασίου	Γ' Γυμνασίου
<p>Συστάδες κειμένων (ποίηση, διήγημα, απόσπασμα μυθιστορήματος, μύθοι, παραμύθια, παροιμίες, στίχοι τραγουδιών, κόμικς) και</p> <p>αυτοτελές εκτενές έργο (μυθιστόρημα, θεατρικό έργο, νουβέλα, συλλογή διηγημάτων, γκράφικ νόβελ)</p>	<p>Συστάδες κειμένων (ποίηση, διήγημα, απόσπασμα μυθιστορήματος, στίχοι τραγουδιών, κόμικς) και</p> <p>αυτοτελές εκτενές έργο (μυθιστόρημα, θεατρικό έργο, νουβέλα, συλλογή διηγημάτων, γκράφικ νόβελ)</p>	<p>Συλλογή λογοτεχνικών κειμένων (ποιητικών, πεζών και θεατρικών) παρουσιαζόμενων σε χρονολογική σειρά, με βάση ιστορικο-γραμματολογικά κριτήρια, την αντιπροσωπευτικότητα των δημιουργών, την ποιότητα των έργων και την καταλληλότητά τους βάσει των προτεινόμενων θεμάτων και</p> <p>αυτοτελές εκτενές έργο (θεατρικό)</p>

	Α' Γυμνασίου	Β' Γυμνασίου	Γ' Γυμνασίου
Άξονες προβληματισμού	Θέματα	Θέματα	Θέματα
Κοινωνική ζωή	Εγώ, ο Άλλος (φιλία – αγάπη – αλτρουισμός – ξενοφοβία)	Οικουμενικές αξίες, κοινωνικά προβλήματα	Ανθρώπινα δικαιώματα, δράσεις και πρωτοβουλίες
Εξερεύνηση	Φαντασία, περιπέτεια και παιχνίδι	Ο τόπος μου, ο κόσμος, το ταξίδι	Η δημιουργία του πολιτισμού και η ποιότητα της ζωής
Αυτογνωσία	Εφηβεία, ήρωες και ηρωίδες	Ταυτότητες, διλήμματα και προκλήσεις	Η μνήμη και ο χρόνος – η ευθύνη του ανθρώπου
	<p>Γνώσεις για τον κόσμο:</p> <ul style="list-style-type: none"> – τα σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα και η λογοτεχνική τους αξιοποίηση – η σχέση με τους άλλους – η παιδική και 	<p>Γνώσεις για τον κόσμο:</p> <ul style="list-style-type: none"> – η συνομιλία πραγματικότητας και μυθοπλασίας – η επιστημονική και η τεχνολογική ανάπτυξη και οι επιπτώσεις της 	<p>Γνώσεις για τον κόσμο:</p> <ul style="list-style-type: none"> – η πολυπλοκότητα των ανθρώπινων σχέσεων – οι στάσεις ζωής και οι επιλογές του ανθρώπου – τα πολιτισμικά

	εφηβική ηλικία στο κοντινό παρελθόν και το παρόν	στον σύγχρονο κόσμο – η σχέση του ανθρώπου με τη φύση και το περιβάλλον	αγαθά και η σημασία τους για τη ζωή μας – η σχέση του ανθρώπου με το παρελθόν / η αξία της μνήμης
	Γνώσεις για τη λογοτεχνία: – τα στοιχεία του αφηγηματικού κειμένου (η έννοια του χρόνου, σκηνικό, πλοκή, χαρακτήρες) – τα χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών προσώπων – τα βασικά χαρακτηριστικά του λόγου της ποίησης – εισαγωγή στον ποιητικό λόγο – λογοτεχνία και θεατρικές τεχνικές	Γνώσεις για τη λογοτεχνία: – τα δομικά στοιχεία του αφηγηματικού κειμένου (η έννοια του χρόνου, σκηνικό, πλοκή, χαρακτήρες), η συλλειτουργία τους – το ήθος και η δράση των χαρακτήρων ως στοιχείων δόμησης του μυθοπλαστικού κειμένου – η ποίηση και τα χαρακτηριστικά του ποιητικού λόγου (εικόνες, ρυθμός, μεταφορική χρήση του λόγου) – τα χαρακτηριστικά του θεατρικού κειμένου (μύθος, δραματικά πρόσωπα, πράξεις και σκηνές)	Γνώσεις για τη λογοτεχνία: – τα δομικά στοιχεία του αφηγηματικού κειμένου, η συλλειτουργία τους και η ερμηνεία του θέματος/υπόθεσης/σεναρίου – η οργάνωση του αφηγηματικού κειμένου (αφηγητής/χαρακτήρες/ χρονικά επίπεδα) – τα λογοτεχνικά πρόσωπα και η συνάντηση με αυτά – η δομή και η πολυσημία του ποιητικού λόγου – τα λογοτεχνικά μοτίβα και τα λογοτεχνικά σύμβολα – η λειτουργία και η αξία των θεατρικών διαλόγων και μονολόγων – εισαγωγή στα λογοτεχνικά είδη

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Γενικές αρχές

Η φύση του μαθήματος της Λογοτεχνίας υποδεικνύει διδακτική προσέγγιση που αντιμετωπίζει τη μάθηση ως ενεργητική, εποικοδομητική και συνεργατική διαδικασία. Η ερμηνεία του κειμένου και η μύηση στον κόσμο της λογοτεχνίας, γενικότερα, έχει, όπως και κάθε μορφή μάθησης, ανακαλυπτικό χαρακτήρα. Οι μαθητές/-τριες προσλαμβάνουν και ερμηνεύουν τα λογοτεχνικά κείμενα όχι ως μεμονωμένα άτομα, αποκομμένα από το κοινωνικό τους περιβάλλον, αλλά ως μέλη μιας ευρύτερης αναγνωστικής και ερμηνευτικής κοινότητας, που χαρακτηρίζεται από κάποιες κοινές κοινωνικές αναπαραστάσεις και ερμηνευτικές συμβάσεις. Επομένως, ο/η εκπαιδευτικός είναι αναγκαίο να προκαλεί και να διερευνά τις ανταποκρίσεις των μαθητών/-τριών, να αξιοποιεί τα βιώματά τους και να ενισχύει την αλληλεπίδραση μέσα στη σχολική τάξη. Μέσω διαλογικών και διαδραστικών μορφών διδασκαλίας αναδεικνύει τις διαφορετικές αναγνωστικές ταυτότητες των μαθητών/-τριών, όπως αυτές διαμορφώνονται από το κοινωνικο-πολιτισμικό τους περιβάλλον αλλά και από την ιδιοσυγκρασία τους, ενισχύει τη συμμετοχή τους στη

μαθησιακή διαδικασία και καλλιεργεί την πνευματική, συναισθηματική και ηθική τους ανάπτυξη.

Με αυτό το πλαίσιο, ζητούμενο είναι η διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου να δημιουργήσει ευνοϊκό περιβάλλον μάθησης, μέσα στο οποίο θα ενθαρρύνονται οι διαφορετικές αναγνώσεις, θα διερευνώνται οι ποικίλες ερμηνευτικές εκδοχές και θα καλλιεργείται ο κριτικός στοχασμός, έτσι ώστε η ανάγνωση και μελέτη των λογοτεχνικών κειμένων να αποβαίνει αποτελεσματική, ενδιαφέρουσα και απολαυστική. Η *ανάγνωση* σε συνδυασμό με τη *δημιουργική γραφή*, τις *θεατρικές τεχνικές/διακαλλιτεχνικές δράσεις* και την καλλιέργεια της *φιλιαναγνωσίας* αποτελούν βασικούς πυλώνες του συνολικού σχεδιασμού μάθησης και διδασκαλίας της λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο.

Διδακτική μεθοδολογία

Προκειμένου να οργανώσει ο/η εκπαιδευτικός τη διδασκαλία του/της έτσι ώστε να θέσει τον μαθητή και τη μαθήτριά στο κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας, προτείνεται να αξιοποιήσει τα εργαλεία της Θεωρίας της Λογοτεχνίας και των Θεωριών της Μάθησης.

Σε πρώτη φάση, προτείνεται η συνεργατική μάθηση συνδυαστικά με την άμεση/κατευθυνόμενη διδασκαλία. Η εναλλαγή των δύο αυτών διδακτικών μεθόδων κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς συμβάλλει στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων τους και προσδίδει ποικιλία στη σχολική καθημερινότητα, που κρατά ζωντανό το ενδιαφέρον των μαθητών/-τριών. Για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου συνιστώνται οι *διαλογικές μορφές*. Στην προσέγγιση του κειμένου ο/η εκπαιδευτικός έχει ρόλο υποστηρικτικό και διαμεσολαβητικό και στοχεύει στην ουσιαστική επικοινωνία των μαθητών/-τριών με το κείμενο.

Ο/Η εκπαιδευτικός καλείται, επιπλέον, να επιλέξει εκείνες τις διδακτικές ενέργειες / δραστηριότητες που θα οδηγήσουν τους/τις μαθητές/-τριες να βιώσουν τα κείμενα, να τα κατανοήσουν, να τους αποδώσουν νόημα και, εντέλει, να τα απολαύσουν. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται η αξιοποίηση κειμενοκεντρικών συνδυαστικά με αναγνωστικοκεντρικές και σημειωτικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις. Στο πλαίσιο των παραδειγμάτων αυτών διερευνάται το *τι λέει* το κείμενο, *πού* και *πώς* το λέει, με σκοπό να ασκηθεί ο/η μαθητής/-τρια, αναγνώστης/-στρια στην αξιολόγηση και κατανόηση του λογοτεχνικού λόγου και στην πολυεπίπεδη ανάγνωση.

Προτείνουμε, επομένως, την κατ' εναλλαγή αξιοποίηση:

α. της *ερμηνευτικής μεθόδου*, σύμφωνα με την οποία η πράξη της ανάγνωσης απαιτεί μια συνεχή κίνηση ανάμεσα στα μέρη και στο όλο, προκειμένου να κατανοηθεί και να ερμηνευθεί το κείμενο,

β. τρόπων, τεχνικών και μεθοδικών κατευθύνσεων που απορρέουν:

- από τις *αναγνωστικές θεωρίες*, όπου το ενδιαφέρον στρέφεται στο πώς ο/η ίδιος/-α ο/η αναγνώστης/-στρια προσλαμβάνει το λογοτεχνικό κείμενο με βάση τα προσωπικά του/της βιώματα, τις αναπαραστάσεις από τις οποίες εμφορείται ως μέλος μιας *ερμηνευτικής κοινότητας* ή την ενεργοποίηση των οριζόντων εμπειρίας και προσδοκίας,
- από τη *Νέα Κριτική Θεωρία*, σύμφωνα με την οποία αξιοποιείται η *ενδοκειμενική ανάγνωση* ειδικά για τη διδασκαλία των ποιημάτων,
- από τις θεωρίες που συγκροτούν την *Αφηγηματολογία*, ειδικά για τα πεζά κείμενα (π.χ. λειτουργική αξιοποίηση αφηγηματικών τρόπων, ρόλων, χαρακτήρων).

Από τη θεωρία στην πράξη

Προκειμένου να επιτύχει ο/η εκπαιδευτικός την ουσιαστική επαφή των μαθητών/-τριών με το λογοτεχνικό κείμενο και να μην καταλήξει να υπαγορεύει «έτοιμες» ερμηνείες, προτείνουμε την άσκηση στη χρήση διδακτικών μοντέλων, τα οποία αντλούν τον προσανατολισμό, τις μορφές και τους τρόπους διδασκαλίας από τις θεωρίες λογοτεχνίας που προαναφέρθηκαν. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να εναλλάσσει ή να συνδυάζει τα διδακτικά μοντέλα/παραδείγματα που ακολουθούν:

1) Το μοντέλο που αξιοποιεί τον «ερμηνευτικό κύκλο» μέσα από το σχήμα: όλο – μέρη – όλο.

2) Το παράδειγμα της αναγνωστικής ανταπόκρισης, το οποίο στοχεύει στην ενεργοποίηση των ανταποκρίσεων των μαθητών/-τριών και στην αξιοποίηση των βιωμάτων τους προκειμένου να αποδώσουν νόημα στο κείμενο και να δημιουργήσουν τα δικά τους κείμενα.

3) Το παράδειγμα της τετραπλής ανάγνωσης, το οποίο συνιστά εφαρμογή της Νέας Κριτικής και υποδεικνύει την ενδοκειμενική ανάγνωση, κατά την οποία δεν αξιοποιούνται εξωκειμενικά στοιχεία (όπως πληροφορίες για τον/την ποιητή/-τρια και την εποχή του/της).

Τα παραπάνω μοντέλα/παραδείγματα διδασκαλίας μπορούν –και ενδείκνυται– να χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της ενεργητικής/διαλογικής διδασκαλίας που υπηρετεί τη συνεργατική μάθηση.

Η συνεργατική μάθηση ως προτεινόμενη διδακτική στρατηγική

Η συνεργατική μάθηση προκρίνεται για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, διότι απηχεί τις αρχές της ενεργητικής μάθησης. Δημιουργεί στα παιδιά κίνητρα για την απόκτηση γνώσεων μέσω της δράσης και ενδείκνυται για σύνθετες νοητικές διεργασίες, όπως είναι η ερμηνεία της λογοτεχνίας. Ο/Η εκπαιδευτικός είναι σκόπιμο να σχεδιάσει και να οργανώσει εξ αρχής τον τρόπο λειτουργίας των ομάδων, ορίζοντας αρμοδιότητες και παρέχοντας κίνητρα προκειμένου να εξασφαλίσει πραγματική συνεργασία μεταξύ των μαθητών/-τριών.

Όποιο διδακτικό σχέδιο και αν διαμορφώσει ο/η εκπαιδευτικός, είναι ανάγκη να έχει κατά νου, πέρα από τις γενικές αρχές διδασκαλίας της λογοτεχνίας, κάποιες πρακτικές που καλό είναι να διατρέχουν την καθημερινότητα της διδακτικής πράξης. Αρχικά, είναι αναγκαίο να επιμένει στην άσκηση και ενίσχυση της εκφραστικής ανάγνωσης από τους/τις μαθητές/-τριες. Επιπλέον, ιδιαίτερη θέση στη μαθησιακή διαδικασία κατέχει η άσκηση στη δημιουργική γραφή, η οποία ξεκινά με απλές δραστηριότητες αρχικά, που εξελίσσονται και προσαρμόζονται στο είδος των κειμένων και στην ηλικία των παιδιών. Ακόμη, επιλέγεται η παιγνιώδης προσέγγιση του λογοτεχνικού κειμένου μέσα από δραστηριότητες/εργασίες που τέρπουν και κινητοποιούν τους/τις μαθητές/-τριες. Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνεται να χρησιμοποιεί μέσα διδασκαλίας πέραν του διδακτικού βιβλίου για την υποστήριξη της ανάγνωσης, την ενίσχυση του ενδιαφέροντος των μαθητών/-τριών και τη διαθεματική προσέγγιση των κειμένων. Τέτοια μέσα είναι οι εικόνες (π.χ. πίνακες ζωγραφικής, φωτογραφίες), οι ηχογραφημένες αναγνώσεις από τους/τις ίδιους/-ες τους/τις συγγραφείς/ποιητές/-τριες ή από ηθοποιούς, οι κινηματογραφικές ταινίες, οι βιντεοσκοπημένες θεατρικές παραστάσεις, οι μελοποιημένες εκδοχές των κειμένων. Σημαντική ενίσχυση προσφέρουν οι τεχνικές της Παιδαγωγικής του Θεάτρου στο να εμπλέκονται οι αναγνώστες/-στριες μαθητές/-τριες στη διαδικασία βίωσης του κόσμου των κειμένων, στη δημιουργική γραφή, στον διάλογο με τα κείμενα και τους/τις συμμαθητές/-τριές τους (πεδίο κοινότητας αναγνωστών/-στριών).

Ο/Η εκπαιδευτικός οργανώνει τη διδασκαλία του εκτενούς αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου στη σχολική τάξη αξιοποιώντας και τη μέθοδο πρότζεκτ. Η διδακτική προσέγγιση προτείνεται να διαρκεί τρεις μήνες περίπου και να αναπτύσσεται σε τρεις φάσεις (πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ανάγνωση). Η ανάκληση των βιωμάτων, η ενεργοποίηση της υπάρχουσας γνώσης και η πρόκληση του ενδιαφέροντος των μαθητών/-τριών (και μέσω ποικίλου οπτικοακουστικού υλικού) ακολουθείται από τη σταδιακή ανάγνωση και μελέτη του βιβλίου εντός της σχολικής τάξης, η οποία συνοδεύεται από φύλλα εργασίας (ίδια ή διαφορετικά για κάθε ομάδα). Η επεξεργασία του λογοτεχνικού έργου ολοκληρώνεται με τη δημιουργική έκφραση των μαθητών/-τριών (γραφτή, προφορική, θεατρική, εικαστική).

Η προσέγγιση του εκτενούς αυτοτελούς κειμένου προσφέρεται για την αξιοποίηση τρόπων και πρακτικών της διαφοροποιημένης διδασκαλίας με αποτέλεσμα να δίνει κίνητρα σε όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες. Επίσης, με την υιοθέτηση της διδασκαλίας του εκτενούς αυτοτελούς κειμένου δίνονται ευκαιρίες και δυνατότητες στον/στην εκπαιδευτικό για αξιοποίηση της «αντεστραμμένης/ανάστροφης» διδακτικής πράξης.

Συμπερασματικά, η διδασκαλία της λογοτεχνίας είναι μία διαδικασία ιδιαίτερα σύνθετη. Ο/Η εκπαιδευτικός καλείται να δημιουργεί, με τις μεθοδολογικές του/της επιλογές, συνθήκες που θα επιτρέπουν στους/στις μαθητές/-τριες να αντιμετωπίζουν την αναγνωστική και ερμηνευτική προσέγγιση ως πρόκληση, ως δημιουργικό πρόβλημα και ως παιχνίδι. Σκοπός είναι η σχολική τάξη να μετατραπεί σταδιακά σε μια πλουραλιστική και αναστοχαστική κοινότητα ενεργητικών και κριτικών αναγνωστών και αναγνωστρίων που θα εξελιχθούν, εντέλει, σε εγγράμματους, ελεύθερα σκεπτόμενους και συνειδητούς πολίτες.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Εκπαιδευτικό πλαίσιο και ο ρόλος της αξιολόγησης

Με τον όρο «αξιολόγηση» στο μάθημα της λογοτεχνίας αναφερόμαστε σε ένα σύνολο προσεκτικά σχεδιασμένων ενεργειών του/της εκπαιδευτικού και σε μια σειρά διαδικασιών που εκτείνονται χρονικά σε όλο το σχολικό έτος, αποτελώντας αναπόσπαστο μέρος της διδασκαλίας. Η αξιολόγηση συνιστά συνεχή και σύνθετη διαδικασία που διαπερνά συνολικά την εκπαιδευτική πράξη και την πορεία/εξέλιξη της μάθησης.

Ειδικότερα, η αξιολόγηση στο μάθημα της λογοτεχνίας: α. επιδιώκει να αναδείξει τους διδακτικούς τρόπους που προωθούν την κατανοούσα ανάγνωση στο πλαίσιο της σχολικής τάξης ως αναγνωστικής κοινότητας, β. βοηθάει τον/την εκπαιδευτικό να διαπιστώσει πόσο κατάλληλες για τη συγκεκριμένη σχολική τάξη είναι οι διδακτικές μέθοδοι/ενέργειες που εφαρμόζει, γ. επιτρέπει στον/στην εκπαιδευτικό την αναπροσαρμογή των διδακτικών στόχων και μεθόδων, επιδιώκοντας να βιώσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την ανάγνωση της λογοτεχνίας ως ψυχαγωγική και ανθρωπογνωστική εμπειρία, δ. συμβάλλει στην αυτογνωσία των μαθητών/-τριών και αποσκοπεί στην ενθάρρυνση και την ενδυνάμωση της σχέσης τους με τη λογοτεχνία.

Δείκτες αξιολόγησης

Στο μάθημα της Λογοτεχνίας οι μαθητές και οι μαθήτριες του Γυμνασίου αξιολογούνται ως προς:

- την ενεργητική ακρόαση των κειμένων,
- τον βαθμό κατανόησης των ποικίλων λογοτεχνικών κειμένων ή και άλλων καλλιτεχνικών δημιουργημάτων που αξιοποιούνται στο μάθημα,

- τον βαθμό συνειδητοποίησης της ιδιαίτερης φύσης του λογοτεχνικού λόγου και του πολιτισμικού ρόλου της λογοτεχνίας,
- τη δυνατότητα αναγνώρισης της αισθητικής λειτουργίας των ποιητικών τρόπων,
- την αναγνώριση και την κατανόηση βασικών αφηγηματικών δομών και τεχνικών,
- την ποιότητα και τη συνοχή του παραγόμενου προφορικού και γραπτού λόγου για το κείμενο,
- την κριτική προσέγγιση των ιδεών των λογοτεχνικών κειμένων,
- την ετοιμότητα για διάλογο και επικοινωνία με τα κείμενα και τους/τις συναναγνώστες/-στριες,
- τη συμβολή στις ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες της τάξης,
- την ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας και της δημιουργικής γραφής,
- την ενδυνάμωση της ενσυναίσθησής τους.

Τρόποι και μέθοδοι αξιολόγησης στη Λογοτεχνία

Μπορούμε να διακρίνουμε τρεις φάσεις αξιολόγησης στο πλαίσιο της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο ανάλογα με τους στόχους που υπηρετεί:

α. Αρχική αξιολόγηση. Περιγράφει διερευνητικές πρακτικές που υλοποιεί ο/η εκπαιδευτικός στην αρχή του σχολικού έτους ή κάθε Θεματικής Ενότητας, προκειμένου να κατανοήσει τις αναγνωστικές εμπειρίες και την ετοιμότητα των μαθητών και των μαθητριών. Αυτές οι πρακτικές δίνουν πολύτιμες πληροφορίες για τον βαθμό ετοιμότητας των μαθητών/-τριών στο να προσεγγίζουν λογοτεχνικά κείμενα και να ανταποκρίνονται σε καλλιτεχνικά ερεθίσματα. Βοηθούν, έτσι, τον/την εκπαιδευτικό στην επιλογή του διδακτικού υλικού και στην οργάνωση του διδακτικού χρόνου.

Η αρχική αυτή διερεύνηση θα βοηθήσει τον/την εκπαιδευτικό να εξατομικεύσει τη μάθηση και να αξιολογήσει, στη συνέχεια, τον/τη μαθητή/-τρια με κριτήριο την ανταπόκρισή του/της στους στόχους του μαθήματος και τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι πληροφορίες αυτές θα είναι σημαντικές και για τα κριτήρια διαμόρφωσης μαθητικών ομάδων και την αξιοποίηση της συνεργατικής διδασκαλίας.

β. Διαμορφωτική αξιολόγηση. Προσδιορίζει κάθε τεχνική αξιολόγησης με την οποία ο/η εκπαιδευτικός επιδιώκει να κατανοήσει τον βαθμό στον οποίο οι μαθητές/-τριες ανταποκρίνονται σε μια συγκεκριμένη διδακτική μέθοδο/πορεία/διαδικασία ή περιεχόμενο της διδασκαλίας και αν αναπτύσσουν τις προσδοκώμενες δεξιότητες από την επαφή τους με τα λογοτεχνικά έργα.

Η αξιολόγηση στο μάθημα της λογοτεχνίας αναδεικνύει τις διδακτικές μεθόδους και τεχνικές που αξιοποιούν τη διαλογική φύση των λογοτεχνικών κειμένων, καλλιεργούν τις ερμηνευτικές δεξιότητες των μαθητών/-τριών και ενισχύουν την αυτενέργεια λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητές τους. Γι' αυτόν τον σκοπό, προτείνεται η αξιολόγηση μέσω του ατομικού φακέλου του/της μαθητή/-τριας, η οποία επιτρέπει τη συνολική αποτίμηση της εμπλοκής του/της στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Η συγκεκριμένη τεχνική ενισχύει τις δεξιότητες αυτοαξιολόγησης των μαθητών/-τριών, καθώς τους δίνει τη δυνατότητα να αντιληφθούν την πορεία εξέλιξής τους με βάση την ανταπόκρισή τους σε ένα σύνολο διαβαθμισμένης δυσκολίας δραστηριοτήτων.

Στη διαμορφωτική αξιολόγηση εντάσσονται μια σειρά από δραστηριότητες που καλλιεργούν τα αναγνωστικά ενδιαφέροντα και τις ερμηνευτικές δεξιότητες των μαθητών/-

τριών, όπως: α. ατομικές ή ομαδικές δραστηριότητες κατανόησης και εμβάθυνσης στο περιεχόμενο και στους τρόπους οργάνωσης του λογοτεχνικού κειμένου, β. ασκήσεις παραγωγής δημιουργικού λόγου, γ. άλλες δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης σε σχέση με τα λογοτεχνικά κείμενα (π.χ. δραματοποίηση, εικαστική έκφραση), δ. σχεδιασμός και υλοποίηση συνθετικών και δημιουργικών εργασιών -- (πρότζεκτ) ανά Θεματική Ενότητα, ε. γραπτή δοκιμασία τετραμήνου κ.ά.

Παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένα κριτήρια αποτίμησης της ατομικής προσπάθειας στις ομαδικές εργασίες: α. ο βαθμός συμμετοχικότητας και συνεργασίας του/της μαθητή/-τριας με τον/την εκπαιδευτικό και την ομάδα του/της, β. ο βαθμός ενεργητικής ακρόασης, γ. κατά πόσο εκφράζει αποτελεσματικά σκέψεις και συναισθήματα για τα λογοτεχνικά έργα στον προφορικό και τον γραπτό λόγο, δ. η γνωστική ευελιξία και η φαντασία, ε. οι γλωσσικές δεξιότητες και η προσαρμογή του παραγόμενου λόγου στα χαρακτηριστικά κάθε κειμένου, ζ. η συμβολή του/της στην παρουσίαση της ομαδικής εργασίας στην ολομέλεια.

γ. Τελική αξιολόγηση. Η αξιολόγηση μπορεί να συνδυάζεται και με άλλες μορφές αποτίμησης της μαθητικής ανταπόκρισης στους στόχους του μαθήματος. Ιδιαίτερα, στη Γ' Γυμνασίου κρίνεται απαραίτητο να προσεγγίζεται αξιολογικά και παράλληλο κείμενο.

Το τελικό κριτήριο αποτίμησης μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας και της ατομικής ή συλλογικής προσπάθειας είναι να βιώσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη λογοτεχνική ανάγνωση σε όλες τις διαστάσεις της, ως μια εμπειρία ευχάριστη, διαλεκτική, δημιουργική και, εντέλει, απελευθερωτική. Στην αποτίμηση αυτής της επιδίωξης οι μαθητές/-τριες στο τέλος κάθε ενότητας κειμένων ή του αυτοτελούς κειμένου, σε ένα ανοικτό και μαθητοκεντρικό Πρόγραμμα Σπουδών, έχουν τη δυνατότητα, με τη συνεργασία και την παρακίνηση των εκπαιδευτικών, να εκφέρουν γνώμη και κρίση για την αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας, ώστε να υπάρχουν οι τρόποι για βελτιωτική ανατροφοδότηση.

Β' Μέρος

Β1. Συγκεντρωτική Απεικόνιση του Προγράμματος Σπουδών

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΓΥΜΝΑΣΙΟ				
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Στόχοι		
		Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
		Με τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο επιδιώκεται σταδιακά οι μαθητές/-τριες:		
1. Ανάγνωση/ ακρόαση/ κατανόηση	1α. Προσέγγιση κειμένου	Να ασκηθούν συστηματικά στην εκφραστική και κατανοούσα ανάγνωση και στην ενεργητική ακρόαση των λογοτεχνικών κειμένων.		
		Να έρθουν σε επαφή με την πολιτισμική τους κληρονομιά αλλά και με διαφορετικούς πολιτισμούς και τις αξίες τους, ώστε να αναπτύξουν πνεύμα μετριοπάθειας, ανοχής και σεβασμού στο διαφορετικό.		
		Να μαθαίνουν να διαλέγονται και να συνεργάζονται κατά την επεξεργασία των κειμένων και να αναζητούν ερμηνευτικές απαντήσεις στα ερωτήματα που θέτουν τα κείμενα.		
		Να κατανοήσουν ότι ο/η κάθε αναγνώστης/-στρια προσλαμβάνει διαφορετικά τα κείμενα λόγω της πολυσημίας της λογοτεχνικής γραφής και των διαφορετικών εμπειριών του/της.		
		Να αφομοιώσουν σταδιακά έννοιες-κλειδιά και όρους με τους οποίους μιλάμε για τη λογοτεχνία.	Να αφομοιώσουν έννοιες-κλειδιά και όρους με τους οποίους προσεγγίζουμε τη λογοτεχνία.	
	1β. Ενότητα κειμένων	Να έρχονται σε επαφή με συστάδες κειμένων που έχουν κοινή θεματική.	Να διατυπώνουν ερωτήματα για το περιεχόμενο των κειμένων.	Να εξετάζουν με κριτικά ερωτήματα τις σχέσεις των κειμένων.
			Να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους ως ομιλητές/-τριες, αναγνώστες/-στριες ή κοινωνικά υποκείμενα και να διατυπώνουν τις προσδοκίες τους για την εξέλιξη της υπόθεσης, του σεναρίου, του πλαισίου δράσης.	
			Να διαβάζουν τα κείμενα υπό το πρίσμα της σύγκρισης, συνεξέτασης ή αντιπαραβολής τους, έτσι ώστε να διακρίνουν τα ιδιαίτερα γνωρίσματά τους ως προς το είδος και το ύφος, την τεχνοτροπία, τις ιδιαίτερες συμβάσεις, το αξιακό περιεχόμενο.	
1γ. Αυτοτελής εκτενές κείμενο	Να εξοικειωθούν με τα κύρια χαρακτηριστικά του αυτοτελούς, εκτενούς λογοτεχνικού έργου ως προς την πλοκή, τον χωροχρόνο του, τους χαρακτήρες και τις ιδέες του.			
2. Παραγωγή λόγου	2α. Προφορικός, γραπτός,	Να εκφράζουν τα συναισθήματα που τους προκαλούν τα λογοτεχνικά κείμενα και να τα αξιοποιούν ως αφετηρία για συνεργασία με τους/τις συμμαθητές/-τριες και τους/τις εκπαιδευτικούς τους σε γραπτές και προφορικές δραστηριότητες		

2. Παραγωγή λόγου	ψηφιακός λόγος	που προάγουν τη φιλαναγνωσία.		
		Να μοιράζονται τις σκέψεις και τις προσδοκίες τους για την εξέλιξη της υπόθεσης, του σεναρίου, του πλαισίου δράσης.		
		Να αξιοποιούν ψηφιακά εργαλεία και να εμπλέκονται σε ερευνητικές δραστηριότητες διαδικτυακής επικοινωνίας.		
	2β. Δημιουργική γραφή	Να μεταπλάθουν με τον δικό τους τρόπο τα λογοτεχνικά κείμενα, μορφοποιώντας δημιουργικά προσωπικές εμπειρίες και ιδέες.		
		Να πειραματίζονται στη δημιουργία και δικών τους λογοτεχνικών κειμένων, αξιοποιώντας την αναγνωστική τους εμπειρία.		
		Να εμπλέκονται σε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής και μέσω της αξιοποίησης ψηφιακών εργαλείων.		
	2γ. Κριτική λειτουργία	Να μαθαίνουν να διαλέγονται και να συνεργάζονται κατά την επεξεργασία των κειμένων και να αναζητούν ερμηνευτικές απαντήσεις στα ερωτήματα που θέτουν τα κείμενα.		
		Να ασκούν κριτική στα κείμενα αιτιολογώντας τα συναισθήματά τους και τις σκέψεις τους.		
		Να προβληματίζονται και να συζητούν για κοινωνικά ζητήματα.	Να αξιολογούν κατεστημένες αντιλήψεις και να λαμβάνουν θέση απέναντι στα κοινωνικά ζητήματα.	
		Να ευαισθητοποιούνται σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα.	Να ασκούνται στην κριτική θεώρηση των κειμένων, ώστε να μάθουν να αναζητούν τα αίτια που οδηγούν στις κοινωνικές παθογένειες και την περιβαλλοντική ανισορροπία, αλλά και τα κίνητρα της ανθρώπινης δράσης που οδηγούν στη δημιουργία του πολιτισμού.	
Να έρθουν σε επαφή με την πολιτισμική τους κληρονομιά αλλά και με διαφορετικούς πολιτισμούς και τις αξίες τους, ώστε να αναπτύξουν πνεύμα μετριοπάθειας, ανοχής και σεβασμού στο διαφορετικό.				
Να αντιληφθούν τη σχέση της λογοτεχνίας με την κοινωνία, την ιστορία και τους αγώνες του ανθρώπου ανεξαρτήτως φύλου, θρησκείας, ιδεολογικής ταυτότητας ή καταγωγής.				
3. Γνωστική διάσταση του μαθήματος της Λογοτεχνίας	3α. Από τα κείμενα στην κατανόηση και χρήση ορολογίας	Να αναγνωρίζουν σταδιακά τα είδη και τις συμβάσεις του λογοτεχνικού λόγου.	Να αναγνωρίζουν τα είδη και τις συμβάσεις του λογοτεχνικού λόγου.	
			Να διακρίνουν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα των κειμένων ως προς το είδος και το ύφος, την τεχνοτροπία, τις ιδιαίτερες συμβάσεις, το αξιακό	

3. Γνωστική διάσταση του μαθήματος της Λογοτεχνίας	3β. Από τα κείμενα στη Γραμματο-λογική-ιστορική πορεία της λογοτεχνίας		περιεχόμενο. Να συνδέουν τα κείμενα, ανάλογα με την περίπτωση, με την εποχή που γράφτηκαν και να εκφέρουν γνώμη για τη διαχρονικότητα των νοημάτων τους και τη σχέση τους με τον ιστορικό ορίζοντα του παρόντος.
	3γ. Γλωσσικές επιλογές και λειτουργίες	Να καλλιεργήσουν το γλωσσικό τους αίσθημα, ασκούμενοι/-ες στον προφορικό και στον γραπτό λόγο, μιλώντας <i>χάρη στα, με και για τα</i> κείμενα και μετέχοντας σε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής.	
4. Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας	4α. Βιωματική ανάγνωση και αισθητική απόλαυση	Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τον κόσμο στον οποίο παραπέμπουν τα λογοτεχνικά κείμενα και να ευαισθητοποιηθούν ως αναπτυσσόμενοι άνθρωποι για τα επιτεύγματα και τα πάθη του ανθρώπου.	
		Να απολαμβάνουν ακουστικά τα κείμενα ως αναγνώσματα και στη μελοποιημένη, αν υπάρχει, εκδοχή τους.	
		Να εξοικειωθούν σταδιακά με τη λογοτεχνική γλώσσα, για να μάθουν να απολαμβάνουν τη λογοτεχνία ως αισθητικό αγαθό.	
		Να ομιλούν για τα κείμενα χωρίς τον φόβο του λάθους.	
		Να βιώνουν τη λογοτεχνική ατμόσφαιρα αποστασιοποιούμενοι/-ες ή ταυτιζόμενοι/-ες με πρόσωπα των κειμένων.	
	4β. Θεατρικό παιχνίδι, θεατρικές τεχνικές, δραματοποίηση με αφετηρία τα κείμενα	Να αξιοποιούν θεατρικές τεχνικές, αναλαμβάνοντας ρόλους με βάση τα κείμενα και να μετακινούνται από το άλλοτε στο τώρα, από το εδώ στο αλλού. Να «παίζουν» με την ανάγνωση των κειμένων προεκτείνοντας καταστάσεις ή σχέσεις και τροφοδοτώντας με κειμενικά ερεθίσματα τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.	
	4γ. Διακαλλιτεχνική διερεύνηση, αξιοποίηση	Να χρησιμοποιούν με αφετηρία τα κείμενα τη φαντασία τους για την παραγωγή άλλων μορφών τέχνης, π.χ. θεατρικών παραστάσεων, εικαστικών έργων, μουσικών συνθέσεων, κινηματογραφικών δημιουργιών, αξιοποιώντας και τις νέες τεχνολογίες.	
5. Κοινότητα αναγνωστών	5α. Διάλογος με τα κείμενα, με τους συναναγνώστες, με το διαδίκτυο	Να τροφοδοτούν με τις ερωτήσεις και τις απορίες τους τον διάλογο με και για τα κείμενα, ώστε να καλλιεργείται η κριτική σκέψη και η ενσυναίσθηση των συμμετεχόντων/-ουσών.	
	5β. Προσανατολισμός στη φιλαναγνωσία	Να εξοικειωθούν με το λογοτεχνικό βιβλίο και να αποκτήσουν την αγάπη και τη συνήθεια της ανάγνωσης.	
	5γ. Ομαδικές συνεργατι-	Να εμπλακούν σε παιγνιώδεις δραστηριότητες, με αφετηρία το αναγινωσκόμενο κάθε φορά λογοτεχνικό κείμενο, ώστε να δημιουργείται στη σχολική τάξη ατμόσφαιρα επικοινωνιακής	

5. Κοινότητα αναγνωστών	κές δράσεις	ελευθερίας και ψυχαγωγίας.
		Να συμμετέχουν σε ομάδες ανάγνωσης πέραν του σχολείου και να ευνοούν με τη δράση τους τη συνεργατική σχολική εργασία.
		Να εκφράζουν τα συναισθήματα που τους προκαλούν τα λογοτεχνικά κείμενα και να τα αξιοποιούν ως αφετηρία για συνεργασία με τους/τις συμμαθητές/-τριες και τους/τις δασκάλους/-ες τους σε δραστηριότητες που προάγουν τη φιλαναγνωσία.
		Να συνεργάζονται σε ομάδες στο πλαίσιο δραστηριοτήτων ανάγνωσης, έρευνας, δημιουργικής γραφής, καλλιτεχνικής δράσης, αξιοποιώντας και ψηφιακά εργαλεία (και στον χώρο της βιβλιοθήκης του σχολείου).

B2. Αναλυτική Απεικόνιση του Προγράμματος Σπουδών

Λογοτεχνία – Α' Γυμνασίου			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες:
1. Ανάγνωση/ ακρόαση/ κατανόηση	1α. Προσέγγιση κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> Να απολαμβάνουν ακουστικά τα κείμενα ως αναγνώσματα και να ασκούνται στην εκφραστική και κατανοούσα ανάγνωση. 	<ul style="list-style-type: none"> Διαβάζουν με εκφραστικό τρόπο στη σχολική τάξη λογοτεχνικά έργα που ανήκουν σε διαφορετικά γένη και είδη, π.χ. μελετούν ένα απόσπασμα από τη «Νινέτ» της Ζ. Σαρή και διατυπώνουν δύο ερωτήματα που κρίνουν ότι σχετίζονται με τον χαρακτήρα της πρωταγωνίστριας ή περιγράφουν την κοινωνία της εποχής.
	1β. Ενότητα κειμένων	<ul style="list-style-type: none"> Να εντοπίζουν μορφολογικά και θεματικά χαρακτηριστικά του λογοτεχνικού κειμένου και να προβληματίζονται για τον τρόπο με τον οποίο η λογοτεχνία αποδίδει τον κόσμο και την ανθρώπινη εμπειρία. Να αναπτύξουν την ικανότητα να διερευνούν ομοιότητες και διαφορές στο θέμα ή στον τρόπο έκφρασης ανάμεσα στα κείμενα μιας ενότητας. 	<ul style="list-style-type: none"> Προσεγγίζουν συστάδες κειμένων με ανάλογο θέμα ή μορφολογικά χαρακτηριστικά και μέσω ατομικών ή ομαδικών δραστηριοτήτων αναπτύσσεται η αυτενέργεια και ο διάλογος στην αναγνωστική κοινότητα της τάξης, π.χ. διαβάζουν το ποίημα «Για ένα παιδί που κοιμάται» της Δ. Χ. Χριστοδούλου και το απόσπασμα από το έργο της Μ. Κλιάφα «Ο δρόμος για τον παράδεισο είναι μακρύς» και εντοπίζουν σημεία του κειμένου που φαίνεται η συμπεριφορά των ανθρώπων που επιτίθενται στη Βερόνικα και στο παιδί του ποιήματος.
	1γ. Αυτοτελές κείμενο	<ul style="list-style-type: none"> Να εντοπίζουν την αλληλουχία των γεγονότων στα λογοτεχνικά κείμενα. Να ασκούνται στην ανάγνωση και κατανόηση του εκτενούς αυτοτελούς λογοτεχνικού κειμένου ως ολότητας. Να αξιοποιούν τις δικές τους προϋπάρχουσες 	<ul style="list-style-type: none"> Εντοπίζουν και σχολιάζουν την αλληλουχία των γεγονότων στα λογοτεχνικά κείμενα, π.χ. διαβάζουν «Τα στενά παπούτσια» της Ζ. Σαρή και τοποθετούν τα γεγονότα και τις αναμνήσεις του κεντρικού ήρωα σε χρονολογική σειρά. Ενθαρρύνονται από τον/την εκπαιδευτικό να διατυπώνουν κρίσεις, ως άτομα ή ομάδες. Ασκούνται στην

1. Ανάγνωση/ ακρόαση/ κατανόηση		<p>γνώσεις και αναγνωστικές εμπειρίες στην ερμηνεία του αυτοτελούς κειμένου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να καλλιεργούν την ενσυναίσθησή τους με το να μπαίνουν στη θέση των λογοτεχνικών χαρακτήρων και να ταυτίζονται μαζί τους ή να διαφοροποιούνται. 	<p>τεκμηρίωση των απόψεων που εκφράζουν για τα κείμενα με βάση συγκεκριμένα αποσπάσματα που δικαιολογούν την ερμηνευτική τους προσέγγιση, π.χ. διαβάζουν «Το ψέμα» της Ζ. Σαρή και εντοπίζουν φράσεις ή προτάσεις που περιγράφουν/εξηγούν τους λόγους που οδηγούν την έφηβη ηρωίδα στο ψέμα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαβάζουν ένα μυθιστόρημα και εξηγούν ποιοι λογοτεχνικοί χαρακτήρες τούς αρέσουν και γιατί.
2. Παραγωγή λόγου	2α. Προφορικός, γραπτός και ψηφιακός λόγος	<ul style="list-style-type: none"> • Να παράγουν προφορικό, γραπτό και ψηφιακό λόγο σε σχέση με τα λογοτεχνικά κείμενα ή και τα άλλα καλλιτεχνικά έργα που προσεγγίζονται στη σχολική τάξη. • Να οδηγούνται από τον καταγισμό ιδεών και την ελεύθερη έκφραση απόψεων στον διάλογο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκούνται στην παραγωγή όλων των μορφών του λόγου, π.χ. διαβάζουν απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου» της Α. Ζέη και συνθέτουν, ανά ομάδα, ένα σύντομο κείμενο, στο οποίο αναλύουν πώς οι συνθήκες ζωής κατά τη γερμανική Κατοχή επηρεάζουν και διαμορφώνουν τον χαρακτήρα του πρωταγωνιστή.
	2β. Δημιουργική γραφή	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκφράζουν με δημιουργικό λόγο τις δικές τους ιδέες, σκέψεις, συναισθήματα και βιώματα. • Να ενισχύουν τη φαντασία και τις γλωσσικές τους δεξιότητες, έτσι ώστε μέσα σε κλίμα πειραματισμού, παιγνιώδους εξερεύνησης και ελευθερίας να μεταπλάθουν πρωτότυπα κείμενα που προσεγγίζονται στη σχολική τάξη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Παροτρύνονται στην έμπρακτη κατανόηση της λειτουργίας των ποικίλων εκφραστικών τρόπων και τεχνικών μέσα από την επιλεκτική αξιοποίησή τους σε δικά τους κείμενα δημιουργικής γραφής, π.χ. διαβάζουν το ποίημα του Γ. Βαρβέρη «Ωδή στη χαρά» και γράφουν ένα μικρό διήγημα σε τρίτο πρόσωπο στο οποίο αφηγούνται μια ιστορία πραγματικής φιλίας ανάμεσα σε συνομήλικούς τους. • Μετατρέπουν ένα ποίημα, π.χ. το «Όνειρο καλοκαιρινού μεσημεριού» (απόσπασμα) του Γ. Ρίτσου, σε αφηγηματικό κείμενο ή γράφουν ένα δικό τους ποίημα «με τον τρόπο» (à la manière de) του ποιητή.
	2γ. Κριτική λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν και 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκούνται συστηματικά

2. Παραγωγή λόγου		<p>να σχολιάζουν συγκεκριμένες πληροφορίες στο κείμενο που τους/τις βοηθούν να εμβαθύνουν σταδιακά στον εαυτό τους και τον κόσμο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ευαισθητοποιούνται ως αναπτυσσόμενοι άνθρωποι για τα επιτεύγματα και τα πάθη του ανθρώπου μέσω της ενεργητικής ανάγνωσης και ακρόασης. 	<p>μέσω της ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων και της αναστοχαστικής διαδικασίας στην αναγνώριση των διαχρονικών αξιών που προβάλλουν τα λογοτεχνικά έργα, π.χ. διαβάζουν το διήγημα «Τα κόκκινα λουστρίνια» της Ει. Μάρρα και καλούνται να σκιαγραφήσουν τους χαρακτήρες των ηρώων και τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαβάζουν τα λογοτεχνικά κείμενα και συζητούν για τα κοινωνικά προβλήματα και τις προκλήσεις της πραγματικότητας, π.χ. διαβάζουν διηγήματα από τη συλλογή διηγημάτων «Μπροστά στο ίδιο ποτάμι» του Νικ. Βρεττάκου και συζητούν για τις επιπτώσεις του πολέμου στις ζωές παιδιών από όλο τον κόσμο.
3. Γνωστική διάσταση του μαθήματος της Λογοτεχνίας	3α. Από τα κείμενα στην κατανόηση και χρήση ορολογίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξοικειωθούν σταδιακά με τους εκφραστικούς και αφηγηματικούς τρόπους που αξιοποιούν οι λογοτέχνες. 	<ul style="list-style-type: none"> • Μαθαίνουν σταδιακά να εντοπίζουν στοιχεία αφήγησης, ύφους και εκφραστικών τρόπων για την κατανόηση του περιεχομένου των κειμένων, π.χ. εντοπίζουν λέξεις στο λαϊκό παραμύθι «Το πιο γλυκό ψωμί», που φανερώνουν τα γνωρίσματα της λαϊκής αφήγησης.
	3β. Από τα κείμενα στη Γραμματολογική-ιστορική πορεία της λογοτεχνίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν εκείνα τα σημεία των κειμένων που αποτυπώνουν το ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον της δράσης των ηρώων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Διαβάζουν τα λογοτεχνικά κείμενα έτσι ώστε να γνωρίζουν και να κατανοούν τη «συνομιλία» της λογοτεχνίας με την Ιστορία, π.χ. διαβάζουν το κλέφτικο τραγούδι «Του Μάρκου Μπότσαρη» και διερευνούν το ιστορικό υπόβαθρο του κειμένου.
	3γ. Γλωσσικές επιλογές και λειτουργίες	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τις διαφορετικές γλωσσικές και υφολογικές επιλογές των συγγραφέων. • Να εντοπίζουν λέξεις ή φράσεις του κειμένου που του προσδίδουν ένα 	<ul style="list-style-type: none"> • Εντοπίζουν στα κείμενα στοιχεία γλώσσας και ύφους, π.χ. εντοπίζουν λόγιες λέξεις στο ποίημα του Αλ. Παπαδιαμάντη «Στην Παναγία τη Σαλονικιά». • Σχολιάζουν τις τεχνικές του χιούμορ ή της σάτιρας σε ένα λογοτεχνικό κείμενο, π.χ.

		συγκεκριμένο ύφος και να εξοικειώνονται με τη λειτουργία τους μέσα στα κείμενα.	στον «Μικρό Νικόλα» των Γκοσινί και Σενπέ.
4. Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας	4α. Βιωματική ανάγνωση και αισθητική απόλαυση	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξοικειώνονται σταδιακά με τη γλώσσα των αφηγηματικών και ποιητικών κειμένων. • Να κατανοούν τη σχέση ανάμεσα στη λογοτεχνία, τη φύση και την κοινωνία βιώνοντας με ενσυναίσθηση τα κείμενα μέσα από τις ποικίλες αφηγηματικές φωνές. 	<ul style="list-style-type: none"> • Εντοπίζουν στα κείμενα λέξεις και φράσεις που αποτυπώνουν την ψυχική και συναισθηματική κατάσταση των ηρώων και τις συσχετίζουν με τον εκφραστικό τρόπο απόδοσής τους από τον/τη συγγραφέα, π.χ. διερευνούν τα εξελικτικά στάδια στην αλλαγή των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς του βασικού ήρωα, του Σκρουτζ, στο έργο «Χριστουγεννιάτικη ιστορία» του Κ. Ντίκενς. • Ασκούνται στην εκφραστική ανάγνωση και διακρίνουν τον διαφορετικό τρόπο οργάνωσης των κειμένων ανάλογα με το λογοτεχνικό είδος στο οποίο ανήκουν.
	4β. Θεατρικό παιχνίδι, θεατρικές τεχνικές, δραματοποίηση με αφετηρία τα κείμενα	<ul style="list-style-type: none"> • Να έρθουν σε επαφή με βασικά στοιχεία θεατρικής τεχνικής και δραματοποίησης, όπως η χρήση των διαλόγων, η διαίρεση του κειμένου σε σκηνές, οι σκηνοθετικές οδηγίες. • Να βιώνουν τη λογοτεχνική ατμόσφαιρα μέσα από την αξιοποίηση της δραματικής έκφρασης, των δραματικών τεχνικών και συμβάσεων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποιούν θεατρικές τεχνικές, όπως τις παγωμένες εικόνες και την παντομίμα. • Δραματοποιούν σκηνές του λογοτεχνικού κειμένου και αναλαμβάνουν ρόλους, π.χ. διαβάζουν το απόσπασμα «Πιτσιρίκοι» από το ομώνυμο έργο του Δ. Ψαθά, χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να παρουσιάσει στην ολομέλεια με τον δικό της πρωτότυπο τρόπο το περιστατικό του σαμποτάζ του γερμανικού φορτηγού από την παρέα των παιδιών.
	4γ. Διακαλλιτεχνική διερεύνηση, αξιοποίηση	<ul style="list-style-type: none"> • Να υιοθετούν τρόπους και τεχνικές άλλων μορφών τέχνης (ζωγραφική, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος, φωτογραφία, άλλα ψηφιακά και εικονικά περιβάλλοντα) για να προσεγγίζουν πολύπλευρα τα λογοτεχνικά κείμενα. • Να έρθουν σε 	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργούν εικαστικά ή μουσικά έργα με αφορμή ένα αφήγημα ή ένα ποίημα και συνθέτουν ποιήματα ή ιστορίες με αφορμή εικαστικά έργα ή μουσικές συνθέσεις, π.χ. δίνεται ο πίνακας του Ν. Γύζη «Η αποσθήθιση» και καλούνται να γράψουν ένα κείμενο (ποιητικό ή πεζό ή μια ζωγραφιά) εμπνευσμένο από τον πίνακα. • Συγκρίνουν λογοτεχνικά και

4. Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας		επαφή μέσω των διαφορετικών μορφών τέχνης με την πολιτισμική τους κληρονομιά αλλά και με διαφορετικούς πολιτισμούς και τις αξίες τους.	εικαστικά έργα ως προς τους διαφορετικούς κώδικές τους, π.χ. συγκρίνουν τον πίνακα του Ν. Γύζη «Το παραμύθι της γιαγιάς» με το ομώνυμο ποίημα του Ι. Πολέμη. • Βλέπουν μια ταινία, π.χ. την ταινία μικρού μήκους «The present» (Το δώρο) και εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα.
5. Κοινότητα αναγνωστών	5α. Διάλογος με τα κείμενα, με τους συναναγνώστες, με το διαδίκτυο	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα διαφορετικά είδη λογοτεχνικών κειμένων και να ασκούνται στη διατύπωση ερωτημάτων και προβληματισμών για θέματα/ζητήματα που ανακύπτουν από τα ίδια τα κείμενα. • Να εξοικειώνονται με την αναζήτηση και τη διαχείριση πληροφοριακού υλικού από το διαδίκτυο και να αξιοποιούν τα ψηφιακά εργαλεία για την ανάγνωση και εξοικειώσή τους με τα λογοτεχνικά κείμενα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Εκφράζουν, προφορικά και γραπτά, σκέψεις και απόψεις για ποικίλα ζητήματα κοινωνικού προβληματισμού, όπως η εκμετάλλευση της εργασίας των παιδιών, που θίγονται σε μια ενότητα λογοτεχνικών κειμένων, π.χ. «Σοφία» της Ζ. Σαρή, «Ολιβερ Τουίστ» του Κ. Ντίκενς. • Συζητούν και αναπτύσσουν επιχειρήματα χωρισμένοι/-ες σε ομάδες υπέρ και κατά ενός θέματος. • Ανταλλάσσουν ιδέες και απόψεις για τα κείμενα μέσω της ηλεκτρονικής τάξης (e-class) ή του ιστολογίου (blog) του μαθήματος.
	5β. Προσανατολισμός στη φιλιαναγνωσία	<ul style="list-style-type: none"> • Να απολαμβάνουν το λογοτεχνικό βιβλίο εντός και εκτός τάξης και να αποκτούν αναγνωστικές συνήθειες. • Να εμπλέκονται σε παιγνιώδεις δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης και γραφής, που συμβάλλουν στην καλλιέργεια της αγάπης για τη λογοτεχνία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα για τα λογοτεχνικά κείμενα που διάβασαν εντός της σχολικής τάξης και προτείνουν δικά τους αναγνώσματα αιτιολογώντας την επιλογή τους. • Συζητούν για τα αγαπημένα τους βιβλία και τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης. • Συνθέτουν λογοτεχνικά κείμενα και συμμετέχουν σε λογοτεχνικό διαγωνισμό εντός του σχολείου και της τοπικής κοινωνίας.
	5γ. Ομαδικές συνεργατικές δράσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Να συμμετέχουν ενεργά σε ομάδες ανάγνωσης εντός και εκτός του σχολείου και να συνεργάζονται από κοινού για την 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργάζονται σε μικρές ομάδες και παρουσιάζουν τα βιβλία που επιλέγουν κάθε φορά ή παράγουν κοινά κείμενα δημιουργικής γραφής, π.χ. με αφετηρία μια

5. Κοινότητα αναγνωστών		παραγωγή κοινών έργων λόγου, καλλιτεχνικής έκφρασης, πολυτροπικών κειμένων.	παράγραφο από το έργο ενός/μίας συγγραφέα, τα μέλη της ομάδας συμπληρώνουν διαδοχικά την εξέλιξη της ιστορίας.
-------------------------	--	---	--

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες:
1. Ανάγνωση/ ακρόαση/ κατανόηση	1α. Προσέγγιση κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> Να προσεγγίζουν μέσω ερωτημάτων το περιεχόμενο των κειμένων, συνειδητοποιώντας τη συμβολή της λογοτεχνίας στη διαμόρφωση της πολιτισμικής φυσιογνωμίας κάθε εποχής. 	<ul style="list-style-type: none"> Διαβάζουν με εκφραστικό τρόπο στη σχολική τάξη λογοτεχνικά έργα που ανήκουν σε διαφορετικά γένη και είδη, ώστε να κατανοούν έμπρακτα τη σημασία του ρυθμού και την ποικιλία των τρόπων απόδοσης της λογοτεχνικής έκφρασης, π.χ. διαβάζουν εκφραστικά τα ποιήματα των Κ. Ουράνη «Ένα καράβι φεύγει» και Οδ. Ελύτη «Ο ήλιος ο ηλιάτορας» και συζητούν τις ομοιότητες και τις διαφορές στον ρυθμό, στη γλώσσα και στο θέμα των δύο κειμένων.
	1β. Ενότητα κειμένων	<ul style="list-style-type: none"> Να αντιλαμβάνονται τον εσωτερικό «διάλογο» (διακειμενικότητα) που αναπτύσσεται ανάμεσα στα λογοτεχνικά έργα. Να εξοικειωθούν με την πολυφωνία του λογοτεχνικού λόγου, ο οποίος αποτυπώνει αισθητικά τη σύνθετη φύση του ανθρώπου και του κόσμου που τον περιβάλλει. 	<ul style="list-style-type: none"> Εντοπίζουν και αντιλαμβάνονται τις διακειμενικές σχέσεις, π.χ. μεταξύ της ποίησης του Ν. Γκάτσου και του δημοτικού τραγουδιού. Προσεγγίζουν συστάδες κειμένων με ανάλογο θέμα ή μορφολογικά χαρακτηριστικά και μέσω ατομικών ή ομαδικών δραστηριοτήτων αναπτύσσεται η αυτενέργεια και ο διάλογος στην αναγνωστική κοινότητα της τάξης, π.χ. διαβάζουν αποσπάσματα από τα έργα «Κυριακάτικη περιδιάβαση στην Αθήνα» του Γ. Ιωάννου, «Μενεξεδένια πολιτεία» του Α. Τερζάκη, «Αστραδενή» της Ε. Φακίνου και το ποίημα «Πραγματογνωμοσύνη» του Χ. Λιοντάκη και σχολιάζουν πώς το κάθε λογοτεχνικό κείμενο αποδίδει διαφορετικά τον τρόπο ζωής στη σύγχρονη πόλη.
	1γ. Αυτοτελές κείμενο	<ul style="list-style-type: none"> Να αξιοποιούν τις δικές τους προϋπάρχουσες γνώσεις και αναγνωστικές εμπειρίες στην 	<ul style="list-style-type: none"> Ασκοούνται στην τεκμηρίωση των απόψεων που εκφράζουν για τα κείμενα με βάση συγκεκριμένα αποσπάσματα που δικαιολογούν την

1. Ανάγνωση/ ακρόαση/ κατανόηση		ερμηνεία του αυτοτελούς κειμένου. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της σχέσης όλου-μέρους στη λογοτεχνία.	ερμηνευτική τους προσέγγιση, π.χ. μελετούν, χωρισμένοι/-ες σε ομάδες, απόσπασμα από τον «Λεωνή» του Γ. Θεοτοκά και επισημαίνουν σημεία που δίνουν συγκεκριμένες πληροφορίες για την εποχή και την κοινωνική πραγματικότητα.
2. Παραγωγή λόγου	2α. Προφορικός, γραφτός και ψηφιακός λόγος	<ul style="list-style-type: none"> • Να παράγουν προφορικό, γραπτό και ψηφιακό λόγο σε σχέση με τα λογοτεχνικά κείμενα ή και τα άλλα καλλιτεχνικά έργα που προσεγγίζονται στη σχολική τάξη. • Να διακρίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε μορφής λόγου και να προσαρμόζουν την έκφρασή τους ανάλογα με τη δραστηριότητα. • Να εκφράζονται με σαφήνεια και συνοχή αναφορικά με τα εξεταζόμενα έργα. • Να υιοθετούν αρχές και καλές πρακτικές του διαλόγου, όπως να σέβονται τη διαφορετική στάση και άποψη των συμμαθητών/-τριών τους στην προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων. • Να οδηγούνται από τον καταιγισμό ιδεών και την ελεύθερη έκφραση απόψεων στον διάλογο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκοούνται στην παραγωγή όλων των μορφών του λόγου, π.χ. διαβάζουν το διήγημα το «Τριακοστό πέναλτι» του Α. Χιόνη και σχολιάζουν με ποιους τρόπους η επιλογή της πρωτοπρόσωπης αφήγησης επηρεάζει την άποψή τους για τον αφηγητή και ήρωα της ιστορίας.
	2β. Δημιουργική γραφή	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύσσουν τη φαντασία και τις γλωσσικές τους δεξιότητες και να μεταπλάθουν πρωτότυπα κείμενα που προσεγγίζονται στη σχολική τάξη. • Να εκφράζουν με δημιουργικό λόγο τις 	<ul style="list-style-type: none"> • Αναπτύσσουν τη φαντασία τους συνθέτοντας μια μυθοπλαστική ιστορία. • Παροτρύνονται στην έμπρακτη κατανόηση της λειτουργίας των ποικίλων εκφραστικών τρόπων και τεχνικών μέσα από την επιλεκτική αξιοποίησή τους σε δικά τους κείμενα

2. Παραγωγή λόγου		δικές τους ιδέες, σκέψεις, συναισθήματα και βιώματα.	δημιουργικής γραφής, π.χ. γράφουν ένα δικό τους ποίημα σε ελεύθερο στίχο (τουλάχιστον τέσσερις στίχους) που εκφράζει τα όνειρά τους ή τους φόβους τους για το μέλλον, αφού έχουν προσεγγίσει ερμηνευτικά το ποίημα του Οδ. Ελύτη «Είσαι νέος...» ή διαβάζουν το ποίημα του Χ. Λ. Μπόρχες «Ένα ποίημα στους φίλους» και αφηγούνται σε πρώτο πρόσωπο τις περιπέτειες ενός/μιας εφήβου/-ης στην προσπάθειά του/της να στηρίξει έναν/μια φίλο/-η του/της σε μια δύσκολη κατάσταση που αντιμετωπίζει.
	2γ. Κριτική λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύσσουν στρατηγικές κατανόησης του τρόπου με τον οποίο τα λογοτεχνικά κείμενα αναπαριστούν τα επιτεύγματα και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου. • Να εξοικειώνονται σταδιακά με την ενεργητική ανάγνωση, την ακρόαση και την ανταλλαγή απόψεων στο πλαίσιο της κοινότητας αναγνωστών/-στριών. • Να καλλιεργήσουν την κριτική τους ικανότητα, ώστε να είναι σε θέση να αξιολογούν ή να αμφισβητούν κατεστημένες αντιλήψεις και κοινωνικά στερεότυπα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκοούνται συστηματικά μέσω της ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων και της αναστοχαστικής διαδικασίας στην αναγνώριση των διαχρονικών αξιών που προβάλλουν τα λογοτεχνικά έργα, π.χ. διαβάζουν συγκριτικά το ποίημα του Ν.-Α. Ασλάνογλου «Αθήνα» και το απόσπασμα από τη μελέτη του Σ. Σταυρίδη για την αστικοποίηση στην Αθήνα και συνθέτουν ένα σύντομο κείμενο αναφορικά με τα κοινά ζητήματα που θίγονται ή με βάση την ερμηνευτική προσέγγιση που έγινε στο κείμενο «Ένας αριθμός» του Α. Τσέχοφ, ανά ομάδα γράφουν ένα σύντομο κείμενο για το πώς βλέπουν τον εαυτό τους.
3. Γνωστική διάσταση του μαθήματος της Λογοτεχνίας	3α. Από τα κείμενα στην κατανόηση και χρήση ορολογίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν στο λογοτεχνικό κείμενο τους εκφραστικούς και αφηγηματικούς τρόπους που 	<ul style="list-style-type: none"> • Εντοπίζουν και αξιοποιούν στοιχεία αφήγησης, ύφους και εκφραστικών τρόπων για την κατανόηση του περιεχομένου των κειμένων,

3. Γνωστική διάσταση του μαθήματος της Λογοτεχνίας		αξιοποιούν οι λογοτέχνες.	π.χ. πώς η χρήση της πρωτοπρόσωπης αφήγησης στο έργο «Τα ψάθινα καπέλα» της Μ. Λυμπεράκη καθιστά την αφήγηση βιωματική.
	3β. Από τα κείμενα στη Γραμματολογική-ιστορική πορεία της λογοτεχνίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν εκείνα τα σημεία των κειμένων που αποτυπώνουν το ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον της δράσης των ηρώων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Διαβάζουν τα λογοτεχνικά κείμενα έτσι ώστε να γνωρίζουν και να κατανοούν τη «συνομιλία» της λογοτεχνίας με το ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον, π.χ. στο διήγημα «Η θάλασσα» από τα «Λόγια της πλώρης» του Α. Καρκαβίτσα σχολιάζουν τη ναυτική παράδοση του νησιού του αφηγητή και τις αντιξοότητες της ζωής των ναυτικών.
	3γ. Γλωσσικές επιλογές και λειτουργίες	<ul style="list-style-type: none"> • Να καλλιεργήσουν τη γλωσσική τους δυναμική απολαμβάνοντας τις επινοήσεις των λογοτεχνών και συνειδητοποιώντας τη συμβολή τους στη διαμόρφωση και στην εξέλιξη της γλώσσας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Διακρίνουν τις διαφορετικές γλωσσικές και υφολογικές επιλογές των συγγραφέων, π.χ. συγκρίνουν τα ποιήματα «Η Καλλιπάτειρα» του Λ. Μαβίλη και ένα απόσπασμα από την «Ελένη» του Γ. Ρίτσου ως προς το περιεχόμενο, το ύφος και τη γλώσσα.
4. Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας	4α. Βιωματική ανάγνωση και αισθητική απόλαυση	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη σχέση ανάμεσα στη λογοτεχνία, τη φύση και την κοινωνία βιώνοντας με ενσυναίσθηση τα κείμενα μέσα από τις ποικίλες αφηγηματικές φωνές. • Να καταστούν δημιουργικοί και κριτικοί αναγνώστες ζητημάτων και συμπεριφορών που θίγει το κείμενο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Εντοπίζουν στα κείμενα λέξεις και φράσεις που αποτυπώνουν την ψυχική και συναισθηματική κατάσταση των ηρώων και τις συσχετίζουν με τον εκφραστικό τρόπο απόδοσής τους από τον/τη συγγραφέα, π.χ. διερευνούν τα κίνητρα ενός ή περισσότερων ηρώων στο έργο του Δ. Ψαθά «Ζητείται ψεύτης». • Εκφράζονται προφορικά ή γραπτά δημιουργώντας μια σκηνή συνάντησης με τους λογοτεχνικούς χαρακτήρες και διερευνούν, π.χ. με μορφή συνέντευξης, συγκεκριμένες στάσεις ζωής.
	4β. Θεατρικό παιχνίδι, θεατρικές τεχνικές, δραματοποίηση με αφετηρία τα κείμενα	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν βασικά στοιχεία θεατρικής τεχνικής και δραματοποίησης, όπως η χρήση των διαλόγων, η διαίρεση του κειμένου σε σκηνές, οι 	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποιούν θεατρικές τεχνικές, όπως τις παγωμένες εικόνες και την παντομίμα. • Δραματοποιούν σκηνές του λογοτεχνικού κειμένου και αναλαμβάνουν ρόλους, π.χ. σκηνοθέτης/-τρια, ηθοποιός, σκηνογράφος, μουσικός.

<p>4. Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας</p>		<p>σκηνοθετικές οδηγίες.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν το θεατρικό με το λογοτεχνικό έργο και να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές. • Να βιώνουν τη λογοτεχνική ατμόσφαιρα μέσα από την αξιοποίηση της δραματικής έκφρασης, των δραματικών τεχνικών και συμβάσεων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Μετατρέπουν αφηγηματικό κείμενο σε θεατρικό και το αντίστροφο.
	<p>4γ. Διακαλλιτεχνική διερεύνηση, αξιοποίηση</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να υιοθετούν τρόπους και τεχνικές άλλων μορφών τέχνης (ζωγραφική, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος, φωτογραφία, άλλα ψηφιακά και εικονικά περιβάλλοντα) για να προσεγγίζουν πολύπλευρα τα λογοτεχνικά κείμενα. • Να έρθουν σε επαφή μέσω των διαφορετικών μορφών τέχνης με την πολιτισμική τους κληρονομιά αλλά και με διαφορετικούς πολιτισμούς και τις αξίες τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Μετατρέπουν τα λογοτεχνικά κείμενα σε πολυτροπικά με τη χρήση πολύμορφου οπτικοακουστικού υλικού, όπως εικαστικά έργα, φωτογραφίες, μουσική, βίντεο, εφαρμογές πολυμέσων, ψηφιακή αφήγηση. • Δημιουργούν εικαστικά ή μουσικά έργα με αφορμή ένα αφήγημα ή ένα ποίημα και συνθέτουν ποιήματα ή ιστορίες με αφορμή εικαστικά έργα ή μουσικές συνθέσεις, π.χ. παρουσιάζεται στην τάξη το έργο του Γάλλου ζωγράφου Seurat «Κυριακάτικο απόγευμα στο νησί Grande Jatte» και καλούνται να γράψουν ένα κείμενο εμπνευσμένο από το έργο.
<p>5. Κοινότητα αναγνωστών</p>	<p>5α. Διάλογος με τα κείμενα, με τους συναναγνώστες, με το διαδίκτυο</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύσσουν την ικανότητα κριτικής σκέψης και σχολιασμού διατυπώνοντας δικές τους προτάσεις για στάσεις και συμπεριφορές που επιλέγουν με αφορμή τα κείμενα. • Να κατανοούν την πολυσημία των κειμένων μέσα από την ένταξή τους σε ομάδες ανάγνωσης και να σέβονται τις διαφορετικές θέσεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Μελετούν δύο ή τρία διαφορετικά είδη λογοτεχνικών κειμένων και τα συγκρίνουν ως προς την τεχνοτροπία, το ύφος και το περιεχόμενό τους, π.χ. το απόσπασμα «Ο Κάσπαρ Χάουζερ στην έρημη χώρα» από το μυθιστόρημα του Δ. Χατζή «Το διπλό βιβλίο», το ποίημα «Για τον όρο “μετανάστες”» του Μπέρτολτ Μπρεχτ και το απόσπασμα «Δύο γράμματα της Χαράς» από το μυθιστόρημα του Θ. Βαλτινού «Στοιχεία για τη δεκαετία του '60» (επιστολική

5. Κοινότητα αναγνωστών		<p>και απόψεις των μελών της ομάδας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εξοικειώνονται με την αναζήτηση και τη διαχείριση πληροφοριακού υλικού από το διαδίκτυο και να αξιοποιούν τα ψηφιακά εργαλεία για την ανάγνωση και εξοικειώσή τους με τα λογοτεχνικά κείμενα. 	<p>μορφή).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εκφράζουν, προφορικά και γραπτά, σκέψεις και απόψεις για ποικίλα ζητήματα κοινωνικού προβληματισμού, όπως η εκμετάλλευση της εργασίας των παιδιών, η ζωή στην πόλη, που θίγονται σε μια ενότητα λογοτεχνικών κειμένων, π.χ. το απόσπασμα «Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας» («Η αυλή μας») της Μ. Ιορδανίδου, το απόσπασμα «Χαλασμένες γειτονιές» («Μανία πόλεως») του Κ. Χαρπαντίδη και το απόσπασμα «Μανιτάρια στην πόλη» («Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη») του Ι. Καλβίνο. • Ανταλλάσσουν ιδέες και απόψεις για τα κείμενα μέσω της ηλεκτρονικής τάξης (e-class) ή του ιστολογίου (blog) του μαθήματος.
	5β. Προσανατολισμός στη φιλιαναγνωσία	<ul style="list-style-type: none"> • Να απολαμβάνουν το λογοτεχνικό βιβλίο εντός και εκτός τάξης και να αποκτούν αναγνωστικές συνήθειες. • Να εμπλέκονται σε παιγνιώδεις δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης και γραφής που συμβάλλουν στην καλλιέργεια της αγάπης για τη λογοτεχνία. • Να κατανοήσουν ότι χρειάζονται τη λογοτεχνία, γιατί με αυτήν αποκτούν εμπειρίες χρήσιμες για να λειτουργήσουν συνειδητά ως συνάνθρωποι. 	<ul style="list-style-type: none"> • Εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα για τα λογοτεχνικά κείμενα που διάβασαν εντός της σχολικής τάξης και προτείνουν δικά τους αναγνώσματα αιτιολογώντας την επιλογή τους. • Συζητούν για τα αγαπημένα τους βιβλία και τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης. • Οργανώνουν μααραθώνιο ανάγνωσης. • Συνθέτουν λογοτεχνικά κείμενα και συμμετέχουν σε λογοτεχνικό διαγωνισμό εντός του σχολείου και της τοπικής κοινωνίας.
	5γ. Ομαδικές συνεργατικές δράσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Να συμμετέχουν ενεργά σε ομάδες ανάγνωσης εντός και εκτός του σχολείου και να εμπλέκονται σε ερευνητικές δραστηριότητες 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργάζονται σε μικρές ομάδες και παρουσιάζουν τα βιβλία που επιλέγουν κάθε φορά. • Συνθέτουν θεματικές ανθολογίες με αποσπάσματα από τα λογοτεχνικά κείμενα

5. Κοινότητα αναγνωστών		ανάγνωσης, δημιουργικής γραφής, καλλιτεχνικής έκφρασης και διαδικτυακής επικοινωνίας.	που διαβάζουν, π.χ. την ξενοφοβία, προκειμένου να παρουσιάσουν ένα θέμα που τους/τις ενδιαφέρει ή τους/τις προβληματίζει.
-------------------------	--	---	---

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες:
1. Ανάγνωση/ ακρόαση/ κατανόηση	1α. Προσέγγιση κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> Να απολαμβάνουν ακουστικά τα κείμενα ως νοηματικά και μορφολογικά σύνολα με αισθητική αξία. Να εξελίσσουν τις δεξιότητές τους στην εκφραστική και κατανοούσα ανάγνωση. Να προσεγγίζουν μέσω κριτικών ερωτήσεων το περιεχόμενο των κειμένων, ως άτομα και αναγνωστική κοινότητα. Να ασκούνται στην αναγνώριση της συγχρονίας και διαχρονίας του λογοτεχνικού λόγου, συνειδητοποιώντας τη συμβολή της λογοτεχνίας στη διαμόρφωση της πολιτισμικής φυσιογνωμίας κάθε εποχής. 	<ul style="list-style-type: none"> Διαβάζουν με εκφραστικό τρόπο λογοτεχνικά έργα στη σχολική τάξη που ανήκουν σε διαφορετικά γένη και είδη, ώστε να κατανοούν έμπρακτα τη σημασία του ρυθμού και την ποικιλία των τρόπων απόδοσης της λογοτεχνικής έκφρασης. <p>Παραδείγματα:</p> <p>α. Διαβάζουν εκφραστικά τα ποιήματα των Κ. Παλαμά «Ο Ολυμπιακός Ύμνος», Κ. Π. Καβάφη «Ιθάκη» και Γ. Σεφέρη «Το σπίτι κοντά στη θάλασσα» και συζητούν τις ομοιότητες και τις διαφορές στον ρυθμό και στη γλώσσα των τριών κειμένων.</p> <p>β. Μελετούν ένα απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Ελένη ή ο Κανένας» της Ρ. Γαλανάκη, χωρίζονται σε ομάδες, η κάθε ομάδα διατυπώνει δύο ερωτήματα που διερευνούν τη στάση της κοινωνίας για τη θέση της γυναίκας στη συγκεκριμένη εποχή και εντοπίζουν τα αντίστοιχα παραθέματα.</p>
	1β. Ενότητα κειμένων	<ul style="list-style-type: none"> Να μελετούν τους τρόπους με τους οποίους τα λογοτεχνικά κείμενα συμπυκνώνουν και αναπλάθουν το ανθρώπινο βίωμα. Να αντιλαμβάνονται τον τρόπο διαμόρφωσης της λογοτεχνικής παράδοσης και να εντοπίζουν πώς νεότερα έργα διαλέγονται με προηγούμενα πρότυπα. Να εξοικειωθούν με την πολυφωνία του 	<ul style="list-style-type: none"> Προσεγγίζουν συστάδες κειμένων με ανάλογο θέμα ή μορφολογικά χαρακτηριστικά και μέσω ατομικών ή ομαδικών δραστηριοτήτων αναπτύσσεται η αυτενέργεια και ο διάλογος στην αναγνωστική κοινότητα της τάξης. <p>Παραδείγματα:</p> <p>α. Διαβάζουν αποσπάσματα από τα έργα «Μενεξεδένια πολιτεία» του Α. Τερζάκη, «Κυριακάτικη περιδιάβαση στην Αθήνα» του Γ. Ιωάννου και «Αστραδενή» της Ε. Φακίνου σχολιάζοντας τις ομοιότητες και τις διαφορές στον τρόπο που</p>

1. Ανάγνωση/ ακρόαση/ κατανόηση		λογοτεχνικού λόγου που δημιουργεί νέα πεδία πρόσληψης της κοινωνικής πραγματικότητας.	προσλαμβάνουν τα μυθοπλαστικά πρόσωπα την καθημερινότητα της πόλης. β. Διαβάζουν συγκριτικά το δημοτικό τραγούδι «Της Πάργας» και ένα απόσπασμα από τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» [Σχεδιάγραμμα Β'] του Δ. Σολωμού και εντοπίζουν σημεία των κειμένων που φανερώνουν τη στάση των ανθρώπων ως προς το αγαθό της ελευθερίας.
	1γ. Αυτοτελές κείμενο	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη σημασία που έχουν τα λογοτεχνικά κείμενα ως πολιτισμικά αγαθά για τη ζωή μας. • Να αξιοποιούν τις δικές τους προϋπάρχουσες γνώσεις και αναγνωστικές εμπειρίες στην ερμηνεία του αυτοτελούς κειμένου. • Να αντιλαμβάνονται τη σημασία της σχέσης όλου-μέρους στη λογοτεχνία. • Να διακρίνουν τις ποικίλες στάσεις ζωής και επιλογές του ανθρώπου, όπως αυτές αποδίδονται στα λογοτεχνικά κείμενα διαφορετικών εποχών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ενθαρρύνονται από τον/την εκπαιδευτικό να διατυπώνουν κρίσεις ως άτομα ή ομάδες. • Ασκοούνται στην τεκμηρίωση των απόψεων που εκφράζουν για τα κείμενα με βάση συγκεκριμένα αποσπάσματα που δικαιολογούν την ερμηνευτική τους προσέγγιση. <p>Παραδείγματα:</p> <p>α. Διαβάζουν το διήγημα του Γ. Ιωάννου «Το παλιό σχολείο» και εντοπίζουν φράσεις ή προτάσεις που περιγράφουν ποια κριτήρια επιλογής επαγγέλματος χρειάζεται να διαμορφώσει ένας/μία νέος/νέα.</p> <p>β. Μελετούν από κοινού ως ομάδες σύντομα αποσπάσματα από τα «Απομνημονεύματα» του στρατηγού Μακρυγιάννη και επισημαίνουν σημεία που αναφέρονται στη σημασία των μνημείων για τη διαμόρφωση της εθνικής μνήμης και του πολιτισμού ενός λαού.</p>
2. Παραγωγή λόγου	2α. Προφορικός, γραπτός και ψηφιακός λόγος	<ul style="list-style-type: none"> • Να παράγουν προφορικό, γραπτό και ψηφιακό λόγο σε σχέση με τα λογοτεχνικά κείμενα ή και τα άλλα καλλιτεχνικά έργα που προσεγγίζονται στη σχολική τάξη. • Να 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκοούνται στην παραγωγή όλων των μορφών του λόγου. <p>Παραδείγματα:</p> <p>α. Διαβάζουν το ποίημα της Ε. Βακαλό «Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος» και αναφέρουν με ποιες τεχνικές το ποιητικό υποκείμενο σχολιάζει την έννοια της κοινωνικής ευθύνης</p>

<p>2. Παραγωγή λόγου</p>		<p>αντιλαμβάνονται τα ιδιαίτερα γνωρίσματα κάθε μορφής λόγου και να προσαρμόζουν την έκφρασή τους ανάλογα με τη δραστηριότητα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να τροφοδοτούν με τις ερωτήσεις και τις απορίες τους τον διάλογο με και για τα κείμενα. • Να εκφράζονται με σαφήνεια και συνοχή αναφορικά με τα εξεταζόμενα έργα. • Να υιοθετούν αρχές και καλές πρακτικές του διαλόγου, όπως να σέβονται τη διαφορετική στάση και άποψη των συμμαθητών/-τριών τους στην προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων. • Να οδηγούνται από τον καταγισμό ιδεών και την ελεύθερη έκφραση απόψεων στον διάλογο. 	<p>(προφορικός λόγος). β. Διαβάζουν σύντομο απόσπασμα από «Την κοιλάδα των Αθηνών» του Γ. Γιατρομανωλάκη και συνθέτουν, ανά ομάδα, ένα σύντομο κείμενο, αναλύοντας πώς οι σύγχρονες συνθήκες ζωής επηρεάζουν την ψυχολογία του πρωταγωνιστή (γραφτός λόγος). γ. Διαβάζουν ανά ομάδα το διήγημα «Γιατί» του Γ. Μαγκλή και απόσπασμα από τη «Ζωή εν τάφω» του Στρ. Μυριβήλη και δημιουργούν στον ψηφιακό πόρο radlet έναν δικό τους «τοίχο» με θέμα «Ενώνοντας τις φωνές μας ενάντια στον πόλεμο» (ψηφιακός λόγος).</p>
	<p>2β. Δημιουργική γραφή</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να αναπτύσσουν τις δημιουργικές τους κλίσεις. • Να ενισχύουν τη φαντασία και τις γλωσσικές τους δεξιότητες, έτσι ώστε μέσα σε κλίμα πειρατισμού, παιγνιώδους εξερεύνησης και ελευθερίας να μεταπλάθουν πρωτότυπα κείμενα που προσεγγίζονται στη σχολική τάξη. • Να εκφράζουν με δημιουργικό λόγο τις δικές τους ιδέες, σκέψεις και συναισθήματα, τροφοδοτώντας με κειμενικά ερεθίσματα τη δημιουργικότητά 	<ul style="list-style-type: none"> • Παροτρύνονται στην έμπρακτη κατανόηση της λειτουργίας των ποικίλων εκφραστικών τρόπων και τεχνικών μέσα από την επιλεκτική αξιοποίησή τους σε δικά τους κείμενα δημιουργικής γραφής. • Ενισχύουν τη φαντασία τους συνθέτοντας μυθοπλαστικές ιστορίες με αφορμή τα κείμενα που διαβάζουν στην τάξη. • Αναπτύσσουν γλωσσικές και ψηφιακές δεξιότητες συνθέτοντας, π.χ. ένα video-poem (βίντεο-ποίημα). • Ασκοούνται στη σταδιακή διαμόρφωση γλωσσικών δεξιοτήτων και αισθητικών κριτηρίων για την επεξεργασία και την αποτίμηση των κειμένων τους. <p>Παραδείγματα:</p>

<p>2. Παραγωγή λόγου</p>		<p>τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να βιώνουν διά της γραφής την παιγνιώδη και απελευθερωτική φύση του λογοτεχνικού λόγου που συμβάλλει στην αυτογνωσία και αυτοέκφραση. 	<p>α. Γράφουν ένα δικό τους ποίημα σε ελεύθερο στίχο (τουλάχιστον τέσσερις στίχους) όπου εκφράζουν τα όνειρά τους ή τους φόβους τους για το μέλλον, αφού έχουν προσεγγίσει ερμηνευτικά στη σχολική τάξη το ποίημα του Οδ. Ελύτη «Είσαι νέος...».</p> <p>β. Διαβάζουν ένα απόσπασμα από το «Άνθρωποι και σπίτια» του Α. Φραγκιά και γράφουν με μορφή εσωτερικού μονολόγου τα συναισθήματα και τις σκέψεις που βιώνει ο άνεργος Αργύρης, όταν αντικρίζει την απογοητευμένη σύζυγό του, Γεωργία.</p> <p>γ. Διαβάζουν το ποίημα «Χρονικό» του Λ. Ξανθόπουλου και γράφουν ένα μικρό διήγημα σε τρίτο πρόσωπο στο οποίο αφηγούνται την ιστορία του μεγάλου ή του μικρού αδερφού της οικογένειας ή τις περιπέτειες ενός σύγχρονου/-ης νέου/-ας που αποφάσισε να μεταναστεύσει.</p>
	<p>2γ. Κριτική λειτουργία</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται μέσα από τον προβληματισμό που καλλιεργεί η ανάγνωση της λογοτεχνίας την έννοια της ευθύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αξία της συμμετοχής στις κοινωνικές διαδικασίες και να αποκτήσουν σταδιακά συνείδηση του δημοκρατικού πολίτη. • Να ευαισθητοποιούνται μέσω της ενεργητικής ανάγνωσης και ακρόασης για τις αξίες και τις ιδιότητες που προσδιορίζουν 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκούνται συστηματικά μέσω της ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων και της αναστοχαστικής διαδικασίας στην αναγνώριση των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων αλλά και των διαχρονικών ανθρωπίνων αξιών που προβάλλουν τα λογοτεχνικά έργα. <p>Παραδείγματα:</p> <p>α. Διαβάζουν με τρόπο συγκριτικό απόσπασμα από τα «Απομνημονεύματα» της Ε. Μουτζάν-Μαρτινέγκου και το ποίημα της Ζ. Καρέλλη «Εγώ, η άνθρωπος» και συνθέτουν ένα σύντομο κείμενο, αναφορικά με τα κοινά ζητήματα που θίγονται.</p> <p>β. Με βάση την ερμηνευτική προσέγγιση που έγινε στο κείμενο «Κάπου ν' ανήκεις» του Φίλιππου Μανδηλαρά, ανά ομάδα γράφουν ένα</p>

2. Παραγωγή λόγου		<p>τον όρο «ποιότητα ζωής» σε μια σύγχρονη κοινωνία.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να καλλιεργούν την ενσυναίσθηση και την αναλυτική τους σκέψη και με αφορμή τη λογοτεχνία να είναι σε θέση να προσλαμβάνουν κριτικά και αναστοχαστικά τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα. 	<p>σύντομο δοκίμιο για τα στάδια διαμόρφωσης της εφηβικής ταυτότητας.</p>
3. Γνωστική διάσταση του μαθήματος Λογοτεχνίας	3α. Από τα κείμενα στην κατανόηση και χρήση ορολογίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα διαφορετικά λογοτεχνικά γένη και είδη. • Να κατανοούν τους τρόπους οργάνωσης και να αντιλαμβάνονται τα δομικά στοιχεία του αφηγηματικού κειμένου (η έννοια του χρόνου, σκηνικό, πλοκή, χαρακτήρες) και τη συλλειτουργία τους. • Να εξοικειωθούν με τα λογοτεχνικά μοτίβα και τα λογοτεχνικά σύμβολα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Εντοπίζουν και αξιοποιούν στοιχεία αφήγησης, ύφους και εκφραστικών τρόπων για την κατανόηση του περιεχομένου των κειμένων. Παραδείγματα: <ul style="list-style-type: none"> α. Σχολιάζουν πώς η χρήση της πρωτοπρόσωπης αφήγησης στο έργο «Ιστορία ενός αιχμαλώτου» του Στρ. Δούκα καθιστά την αφήγηση βιωματική. β. Εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά του επιστολικού μυθιστορήματος στο «Ο Δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακρύς» της Μ. Κλιάφα. γ. Παρουσιάζουν συγκριτικά τον ρόλο του προσωποποιημένου πτηνού στην εξέλιξη της πλοκής στα δημοτικά τραγούδια «Της Πάργας» και «Του γιοφυριού της Άρτας».
	3β. Από τα κείμενα στη Γραμματολογική-ιστορική πορεία της λογοτεχνίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν εκείνα τα σημεία των κειμένων που αποτυπώνουν το ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον της δράσης των ηρώων. • Να εξοικειωθούν με βασικούς όρους και χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών σχολών και γενιών της εγχώριας λογοτεχνικής ιστορίας. • Να κατανοήσουν 	<ul style="list-style-type: none"> • Εντοπίζουν εκείνα τα χωρία των κειμένων που συγκροτούν το ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον δράσης των ηρώων και ασκούνται στην αναγνώριση των εκφραστικών τρόπων και τεχνικών του λογοτεχνικού λόγου. Παραδείγματα: <ul style="list-style-type: none"> α. Στο Γ' κεφάλαιο («Τα Βότανα») από τον «Ζητιάνο» του Α. Καρκαβίτσα: εντοπίζουν ασυνήθιστες λέξεις που έχει επινοήσει ο συγγραφέας και εξηγούν τη σημασία τους, και σχολιάζουν

3. Γνωστική διάσταση του μαθήματος Λογοτεχνίας		<p>τους βασικούς σταθμούς εξέλιξης των εκφραστικών τρόπων και τεχνικών της πεζογραφίας και της ποίησης στο πέρασμα των χρόνων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσεγγίζουν ερμηνευτικά το ήθος και τη δράση των λογοτεχνικών προσώπων και να συνδέουν τις επιλογές τους με βάση τα συμφραζόμενα της κοινωνικής πραγματικότητας που εντάσσονται. 	<p>τη μεγάλη επιθυμία των γυναικών να αποκτήσουν τα βότανα που θα τους πουλούσε ο Τζιριτόκωστας.</p> <p>β. Διαβάζουν απόσπασμα από το διήγημα του Γ. Βιζυηνού «Το μόνον της ζωής του ταξείδιον» και επισημαίνουν βασικά χαρακτηριστικά της ηθογραφίας ως προς τη γλώσσα και τη θεματολογία.</p> <p>γ. Διαβάζουν τα ποιήματα «Χώρος απορριμμάτων» του Γ. Ρίτσου και «Πραγματογνωμοσύνη» του Χ. Λιοντάκη και εντοπίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ελεύθερου στίχου.</p>
	3γ. Γλωσσικές επιλογές και λειτουργίες	<ul style="list-style-type: none"> • Να καλλιεργήσουν τη γλωσσική τους δυναμική απολαμβάνοντας τις επινοήσεις των λογοτεχνών και συνειδητοποιώντας τη συμβολή τους στη διαμόρφωση και στην εξέλιξη της γλώσσας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Διακρίνουν τις διαφορετικές γλωσσικές και υφολογικές επιλογές των συγγραφέων, ως στοιχεία ιστορικής σημασιοδότησης και παραγωγής νοημάτων, π.χ. συγκρίνουν τα ποιήματα «Η καταστροφή των Ψαρών» του Δ. Σολωμού και «Επιτύμβιο» του Γ. Ρίτσου ως προς το περιεχόμενο, το ύφος και τη γλώσσα.
4. Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας	4α. Βιωματική ανάγνωση και αισθητική απόλαυση	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύσσουν την ενσυναίσθησή τους πειραματιζόμενοι/-ες με τη λειτουργία και τα όρια των αφηγηματικών φωνών. • Να κατανοήσουν ότι ο/η κάθε αναγνώστης/-στρια προσλαμβάνει διαφορετικά τα κείμενα λόγω της πολυσημίας της λογοτεχνικής γραφής. • Να καταστούν δημιουργικοί και κριτικοί αναγνώστες στάσεων και συμπεριφορών που αποδίδει το κείμενο. • Να βιώνουν τη λογοτεχνική ατμόσφαιρα 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκοούνται στην εκφραστική ανάγνωση και ερμηνεύουν με προφορικό ή γραπτό λόγο την πορεία των χαρακτήρων ή την εξέλιξη της δράσης και διερευνούν, π.χ. με μορφή συνέντευξης, συγκεκριμένες στάσεις ζωής και τον βαθμό ανταπόκρισης με τα δικά τους βιώματα. <p>Παραδείγματα:</p> <p>α. Διαβάζουν ως αυτοτελές έργο την «Τιμή και το χρήμα» του Κ. Θεοτόκη και σχολιάζουν τη διαφορετική στάση της πρωταγωνίστριας από τον σύντροφό της σχετικά με τις συμβάσεις της εποχής ή παρουσιάζουν τις πληροφορίες που αντλούν από το κείμενο για το ζήτημα της προίκας και τις συγκρίνουν με τα βιώματα ηλικιωμένων συγγενών τους.</p> <p>β. Διαβάζουν ως αυτοτελές</p>

<p>4. Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας</p>		<p>αποστασιοποιούμενοι /-ες ή ταυτιζόμενοι/-ες με πρόσωπα των κειμένων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται τον βαθμό που τα μυθοπλαστικά πρόσωπα εξελίσσονται ή όχι ως ξεχωριστές προσωπικότητες μέσα στο λογοτεχνικό έργο. 	<p>έργο το διήγημα «Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη και εντοπίζουν σημεία που αποτυπώνουν ρεαλιστικά την κοινωνική θέση του πρωταγωνιστή ή προετοιμάζουν τον/την αναγνώστη/-στρια για την κατάληξή του.</p>
	<p>4β. Θεατρικό παιχνίδι, θεατρικές τεχνικές, δραματοποίηση με αφετηρία τα κείμενα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν βασικά στοιχεία θεατρικής τεχνικής και δραματοποίησης, όπως η χρήση των διαλόγων, η διαίρεση του κειμένου σε σκηνές, οι σκηνοθετικές οδηγίες. • Να συγκρίνουν το θεατρικό με το λογοτεχνικό έργο και να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές. • Να βιώνουν τη λογοτεχνική ατμόσφαιρα μέσα από την αξιοποίηση της δραματικής έκφρασης, των τεχνικών και συμβάσεων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασκούνται στην αξιοποίηση θεατρικών τεχνικών, δραματοποιούν σκηνές του λογοτεχνικού κειμένου ή μετατρέπουν το θεατρικό σε αφηγηματικό κείμενο. Παραδείγματα: α. Διαβάζουν ένα απόσπασμα από τον διάλογο της δασκάλας και του εργοδότη στο διήγημα «Ένας αριθμός» του Α. Τσέχωφ και το αποδίδουν με θεατρική ανάγνωση στη σχολική τάξη ή το παρουσιάζουν ως δρώμενο στον χώρο εκδηλώσεων του σχολείου. β. Μετατρέπουν τη βασική πλοκή του «Αρχοντοχωριάτη» του Μολιέρου σε ένα δικό τους αφήγημα σε τρίτο ή πρώτο πρόσωπο.
	<p>4γ. Διακαλλιτεχνική διερεύνηση, αξιοποίηση</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιοποιούν δημιουργικά άλλες μορφές τέχνης για την προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων. • Να συνδέουν τα λογοτεχνικά κείμενα και τα καλλιτεχνικά έργα με την εποχή που γράφτηκαν και να εκφέρουν γνώμη για τη διαχρονικότητα των νοημάτων τους και τη σχέση τους με τον ιστορικό ορίζοντα του παρόντος. • Να έρθουν σε επαφή μέσω των διαφορετικών 	<ul style="list-style-type: none"> • Μετατρέπουν τα λογοτεχνικά κείμενα σε πολυτροπικά με τη χρήση πολύμορφου οπτικοακουστικού υλικού, όπως εικαστικά έργα, φωτογραφίες, μουσική, βίντεο, εφαρμογές πολυμέσων, ψηφιακή αφήγηση, π.χ. μετατρέπουν το ποίημα του Γ. Σεφέρη «ΙΒ' Μποτίλια στο πέλαγο» σε videoroem. • Δημιουργούν εικαστικά ή μουσικά έργα με αφορμή ένα αφήγημα ή ένα ποίημα και συνθέτουν ποιήματα ή ιστορίες με αφορμή εικαστικά έργα ή μουσικές συνθέσεις, π.χ. καλούνται να

<p>4. Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας</p>		<p>μορφών τέχνης με την πολιτισμική τους κληρονομιά αλλά και με διαφορετικούς πολιτισμούς και τις αξίες τους.</p>	<p>«εισέλθουν» στον πίνακα του Ν. Γύζη «Τα ορφανά» και να γράψουν ένα αφήγημα στο οποίο θα διηγούνται την ιστορία ενός από τα απεικονιζόμενα πρόσωπα ή τη σχέση του με τις άλλες μορφές του εικαστικού έργου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προβαίνουν στην ανάγνωση του λογοτεχνικού κειμένου με την παράλληλη αξιοποίηση και συγκριτική εξέταση των εικαστικών έργων που είναι εμπνευσμένα από αυτό, π.χ. «Το Άξιον Εστί» του Οδ. Ελύτη σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες εικονογραφήσεις του Γ. Τσαρούχη, του Γ. Μόραλη, του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα. • Συνθέτουν ποιήματα με τη χρήση γνωστών ποιητικών μορφών ή μοτίβων, όπως haiku, diamante, limerick, σχηματικά ποιήματα/καλλιγράμματα.
<p>5. Κοινότητα αναγνωστών</p>	<p>5α. Διάλογος με τα κείμενα, με τους συναναγνώστες, με το διαδίκτυο</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα διαφορετικά είδη λογοτεχνικών κειμένων και να ασκούνται στη διατύπωση ερωτημάτων και προβληματισμών για θέματα/ζητήματα που ανακύπτουν από τα ίδια τα κείμενα. • Να αναπτύσσουν την ικανότητα κριτικής σκέψης και σχολιασμού διατυπώνοντας δικές τους προτάσεις για στάσεις και συμπεριφορές που επιλέγουν με αφορμή τα κείμενα. • Να κατανοούν την πολυσημία των κειμένων μέσα από την ένταξή τους σε ομάδες ανάγνωσης και να σέβονται τις διαφορετικές θέσεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Συγκρίνουν δύο ή τρία διαφορετικά είδη λογοτεχνικών κειμένων ως προς την τεχνοτροπία, το ύφος και το περιεχόμενό τους και τα σχολιάζουν ως προς τις διακειμενικές σχέσεις τους, π.χ. «Το όνειρο καλοκαιρινής νύχτας» του Σαίξπηρ, «Το όνειρο καλοκαιρινού μεσημεριού» του Γ. Ρίτσου και «Παραμύθια και παραδόσεις της Ιρλανδίας» του Γέιτς. • Εκφράζουν, προφορικά και γραπτά, σκέψεις και απόψεις για ποικίλα ζητήματα κοινωνικού προβληματισμού, όπως η εκμετάλλευση της εργασίας των παιδιών, που θίγονται σε μια ενότητα λογοτεχνικών κειμένων, π.χ. «Το μόνον της ζωής του ταξιδιού» του Γ. Βιζυηνού, «Σοφία» της Ζωρζ Σαρή, «Όλιβερ Τουίστ» του Κ. Ντίκενς. • Συζητούν και αναπτύσσουν

5. Κοινότητα αναγνωστών		<p>και απόψεις των μελών της ομάδας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εξοικειώνονται με την αναζήτηση και τη διαχείριση πληροφοριακού υλικού από το διαδίκτυο και να αξιοποιούν τα ψηφιακά εργαλεία για την ανάγνωση και την εξοικείωσή τους με τα λογοτεχνικά κείμενα. 	<p>επιχειρήματα χωρισμένοι/-ες σε ομάδες υπέρ και κατά ενός θέματος, π.χ. διαβάσουν ένα απόσπασμα από τον «Πατούχα» του Ι. Κονδυλάκη και επιχειρηματολογούν, αν συμφωνούν ή όχι με την αρχική απόφαση του ήρωα να εγκαταλείψει το χωριό και να ζήσει στο βουνό.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ανταλλάσσουν ιδέες και απόψεις για τα κείμενα μέσω της ηλεκτρονικής τάξης (e-class) ή του ιστολογίου (blog) του μαθήματος.
	5β. Προσανατολισμός στη φιλιαναγνωσία	<ul style="list-style-type: none"> • Να εμπλέκονται σε παιγνιώδεις δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης και γραφής που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της αναγνωστικής ευαισθησίας και της αγάπης για το βιβλίο. • Να απολαμβάνουν το λογοτεχνικό βιβλίο εντός και εκτός τάξης και να αποκτούν αναγνωστικές συνήθειες. • Να εξελίσσονται σε αναγνώστες/-στριες ικανούς/-ές να επιλέγουν τα αναγνώσματά τους βάσει προσωπικών ενδιαφερόντων και ποιοτικών χαρακτηριστικών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα για τα λογοτεχνικά κείμενα που διάβασαν εντός της σχολικής τάξης και προτείνουν δικά τους αναγνώσματα αιτιολογώντας την επιλογή τους. • Αναζητούν πληροφορίες για τη ζωή και το έργο των λογοτεχνών και οργανώνουν συνάντηση μαζί τους στον χώρο του σχολείου, εφόσον αυτό είναι εφικτό. • Συζητούν για τα αγαπημένα τους βιβλία και τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης. • Οργανώνουν μαραθώνιο ανάγνωσης, π.χ. διαβάσουν ελληνικά διηγήματα και μυθιστορήματα με θέμα τη μετανάστευση. • Συνθέτουν λογοτεχνικά κείμενα και συμμετέχουν σε λογοτεχνικό διαγωνισμό εντός του σχολείου και της τοπικής κοινωνίας, π.χ. διαγωνισμός διηγήματος μαθητών/-τριών των τριών τάξεων του Γυμνασίου μας με θέμα «Σχολική εκδρομή».
	5γ. Ομαδικές συνεργατικές δράσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Να συμμετέχουν ενεργά σε ομάδες ανάγνωσης εντός και εκτός του σχολείου και να εμπλέκονται σε ερευνητικές δραστηριότητες ανάγνωσης, δημιουργικής 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργάζονται σε μικρές ομάδες και παρουσιάζουν τα βιβλία που επιλέγουν κάθε φορά. • Συνθέτουν θεματικές ανθολογίες με αποσπάσματα από τα λογοτεχνικά κείμενα που διαβάζουν, π.χ. την ξενοφοβία, προκειμένου να

5. Κοινότητα αναγνωστών		γραφής, καλλιτεχνικής έκφρασης και διαδικτυακής επικοινωνίας.	παρουσιάσουν ένα θέμα που τους/τις ενδιαφέρει ή τους/τις προβληματίζει.
-------------------------	--	---	---